

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

της 26ης Μαΐου 1998 *

1. Η Union française de l'express (Ufex, πρώην Syndicat français de l'express international, «SFEI»), η DHL International και η CRIE άσκησαν την παρούσα αναίρεση κατά της αποφάσεως που εξέδωσε το Πρωτοδικείο στις 15 Ιανουαρίου 1997 στην υπόθεση T-77/95 ¹.

Τα πραγματικά περιστατικά

3. Τα επίδικα πραγματικά περιστατικά περιγράφονται ως εξής στην απόφαση του Πρωτοδικείου:

2. Με την απόφαση αυτή, το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή ακυρώσεως που είχε ασκηθεί κατά της αποφάσεως της 30ής Δεκεμβρίου 1994 με την οποία η Επιτροπή απέρριψε την καταγγελία που είχαν καταθέσει στις 21 Δεκεμβρίου 1990 ορισμένες επιχειρήσεις, οι οποίες της ζητούσαν να κινήσει έρευνα για τις πρακτικές των υπηρεσιών των γαλλικών ταχυδρομείων (στο εξής: Poste), συγκεκριμένα για τις δραστηριότητες ταχείας επίδοσεως διεθνούς αλληλογραφίας που ασκεί μια από τις θυγατρικές εταιρίες των ταχυδρομικών αρχών. Συγκεκριμένα, το ζήτημα που ετίθετο ήταν να διευκρινιστεί αν τέτοιου είδους πρακτικές είναι αντίθετες προς τα σχετικά με τον ελεύθερο ανταγωνισμό άρθρα της Συνθήκης ΕΚ.

Στις 21 Δεκεμβρίου 1990, η επαγγελματική ένωση Syndicat français de l'express international (στο εξής: SFEI), της οποίας μέλη είναι οι τρεις άλλες προσφεύγουσες, κατέθεσε στην Επιτροπή καταγγελία με σκοπό να διαπιστωθεί η παράβαση από το Γαλλικό Δημόσιο των άρθρων 92 επ. της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν Συνθήκης ΕΚ, στο εξής: Συνθήκη).

Στις 18 Μαρτίου 1991 πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες άτυπη συνάντηση των εκπροσώπων της καταγγέλλουσας με τους εκπροσώπους της Επιτροπής. Το αργότερο την ημερομηνία αυτή, εγέρθηκε το ζήτημα ενδεχομένης παραβάσεως του άρθρου 86 από τα Γαλλικά Ταχυδρομεία (στο εξής: Poste), υπό την ιδιότητά τους ως επιχειρήσεως, του άρθρου 90 από το Γαλλικό Δημόσιο και των άρθρων 3, στοιχείο ζ', 5 και 86 της Συνθήκης από το Γαλλικό Δημόσιο.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

1 — Απόφαση SFEI κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-1).

Οι ανταλλαγείσες απόψεις, όπως τις υπενθύμισαν οι προσφεύγουσες, χωρίς να τις αμφισβητήσει η Επιτροπή, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

Βάσει του άρθρου 86, οι προσφεύγουσες κατήγγειλαν την τεχνικοδιοικητική και εμπορική υποστήριξη την οποία η Poste φερόταν ότι παρείχε στη θυγατρική της, τη Société française de messageries internationales (GDEW France από το 1992) (στο εξής: SFMI), η οποία δρα στον τομέα της ταχείας επιδόσεως διεθνούς αλληλογραφίας.

Όσον αφορά την τεχνικοδιοικητική υποστήριξη, οι προσφεύγουσες διαμαρτυρήθηκαν κατά της θέσεως στη διάθεση της SFMI της υποδομής της Poste, με σκοπό τη συλλογή, διαλογή, μεταφορά, διανομή και παράδοση της αλληλογραφίας στον πελάτη, κατά της υπάρξεως προνομιακής διαδικασίας εκτελωνισμού, η οποία συνήθως επιφυλάσσεται για την Poste, και κατά της παροχής προνομιακών χρηματοοικονομικών όρων. Όσον αφορά την εμπορική υποστήριξη, οι προσφεύγουσες προέβαλαν, αφενός, τη μεταφορά στοιχείων της υπεραξίας μιας επιχειρήσεως, όπως είναι η πελατεία και η δυνατότητα προσελκύσεως πελατείας, και, αφετέρου, τη διενέργεια από την Poste υπέρ της SFMI πράξεων προωθήσεως και διαφημίσεως.

Κατά τις προσφεύγουσες, η καταχρηστική συμπεριφορά της Poste συνίστατο στο ότι παρείχε στη θυγατρική της εταιρία SFMI τη δυνατότητα να επωφεληθεί της υποδομής της, με ασυνήθιστα ευνοϊκούς όρους, προκειμένου η δεσπόζουσα θέση που η Poste κατείχε στην αγορά των βασικών υπηρεσιών ταχυδρομείου να επεκταθεί στη συναφή αγορά των υπηρεσιών της ταχείας επιδόσεως διεθνούς αλληλογραφίας. Η καταχρηστική αυτή πρακτική

συγκεκριμενοποιήθηκε με διασταυρούμενες επιδοτήσεις υπέρ της SFMI.

Επικαλούμενες, αφενός, το άρθρο 90 και, αφετέρου, τα άρθρα 3, στοιχείο ζ', 5 και 86 της Συνθήκης, οι προσφεύγουσες υποστήριξαν ότι οι παράνομες μορφές συμπεριφοράς της Poste όσον αφορά την αρωγή που παρείχε προς τη θυγατρική της εταιρία οφείλονταν σε σειρά εντολών και οδηγιών του Γαλλικού Δημοσίου.

Στις 10 Μαρτίου 1992, η Επιτροπή απηύθυνε στο διοικητικό συμβούλιο της καταγγέλουσας έγγραφο περί απορρίψεως της καταγγελίας που στηριζόταν στο άρθρο 86 της Συνθήκης.

Στις 16 Μαΐου 1992, οι SFEI, DHL International, Service Crie και May Courier άσκησαν προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως αυτής, η οποία κρίθηκε απαράδεκτη από το Πρωτοδικείο (διάταξη της 30ής Νοεμβρίου 1992, T-36/92, SFEI κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2479). Κατόπιν της ασκήσεως αιτήσεως αναιρέσεως, η διάταξη αυτή αναιρέθηκε από το Δικαστήριο, το οποίο ανέπεμψε την υπόθεση στο Πρωτοδικείο (απόφαση της 16ης Ιουνίου 1994, C-39/93 P, SFEI κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-2681).

Με έγγραφο της 4ης Αυγούστου 1994, η Επιτροπή ανακάλεσε την επίδικη απόφαση στην υπόθεση T-36/92. Κατόπιν αυτού, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι παρείχε η έκδοση απο-

φάσεως (διάταξη της 3ης Οκτωβρίου 1994, T-36/92, SFEI κ.λπ. κατά Επιτροπής, μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή).

Η επίμαχη απόφαση

Στις 29 Αυγούστου 1994, η SFEI απηύθυνε στην Επιτροπή έγγραφο αχλήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 175 της Συνθήκης.

Στις 28 Οκτωβρίου 1994, η Επιτροπή απηύθυνε στη SFEI έγγραφο βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37, στο εξής: κανονισμός 99/63), πληροφωρώντας την για την πρόθεσή της να απορρίψει την καταγγελία.

Με έγγραφο της 28ης Νοεμβρίου 1994, η SFEI υπέβαλε στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις της και την κάλεσε να της απευθύνει οριστική απόφαση.

Στις 30 Δεκεμβρίου 1994, η Επιτροπή έλαβε την απόφαση που αποτελεί το αντικείμενο της υπό κρίση προσφυγής (στο εξής: Απόφαση). Η Απόφαση κοινοποιήθηκε στη SFEI στις 4 Ιανουαρίου 1995.

4. Εκτός από την αρίθμηση των παραγράφων, το κείμενο της αποφάσεως που προσεβλήθη πρωτοδίκως είναι το εξής:

«Η Επιτροπή αναφέρεται στην καταγγελία που καταθέσατε στις υπηρεσίες της στις 21 Δεκεμβρίου 1990 και στην οποία επισυνάφθηκε αντίγραφο χωριστής καταγγελίας που υποβλήθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 1990 στο γαλλικό Συμβούλιο Ανταγωνισμού. Οι δύο καταγγελίες αφορούσαν τις παρεχόμενες από τα γαλλικά δημόσια ταχυδρομεία υπηρεσίες ταχείας επιδόσεως διεθνούς αλληλογραφίας.

Στις 28 Οκτωβρίου 1994, οι υπηρεσίες της Επιτροπής σάς απηύθυναν έγγραφο βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, στο οποίο σημειωνόταν ότι τα στοιχεία που συνελέγησαν κατά την εξέταση της υποθέσεως δεν παρείχαν στην Επιτροπή τη δυνατότητα να δώσει ευνοϊκή συνέχεια στην καταγγελία σας ως προς τα ζητήματα που αφορούν το άρθρο 86 της Συνθήκης και με το οποίο κληθήκατε να υποβάλετε τα σχετικά σχόλια σας.

Με τα σχόλιά σας της 28ης Νοεμβρίου 1994, εμμένετε στην άποψή σας όσον αφορά την καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσεως της γαλλικής Poste και της SFMI.

Ως εκ τούτου, υπό το φως των σχολίων αυτών, η Επιτροπή σας γνωστοποιεί διά της παρούσης την τελική της απόφαση σχετικά με την από 21 Δεκεμβρίου 1990 καταγγελία σας όσον αφορά την κίνηση διαδικασίας βάσει του άρθρου 86.

Η Επιτροπή θεωρεί, για τους λόγους που εκτίθενται λεπτομερώς στο από 28 Οκτωβρίου 1994 έγγραφό της, ότι δεν υπάρχουν εν προκειμένω επαρκή στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι εξακολουθούν να υφίστανται οι φερόμενες παραβάσεις, ώστε να δοθεί ευνοϊκή συνέχεια στην αίτησή σας. Συναφώς, τα από 28 Νοεμβρίου 1994 σχόλιά σας δεν προσκομίζουν κανένα νέο στοιχείο που να επιτρέπει στην Επιτροπή να μεταβάλει το συμπέρασμα αυτό, το οποίο στηρίζεται στην αιτιολογία που παρατίθεται κατωτέρω.

Αφενός, στο πράσινο βιβλίο σχετικά με την ανάπτυξη ενιαίας αγοράς των υπηρεσιών ταχυδρομείου καθώς και στις κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη των κοινοτικών υπηρεσιών ταχυδρομείου [COM(93) 247 τελικό της 2ας Ιουνίου 1993] θίγονται, μεταξύ άλλων, τα κύρια ζητήματα που εγείρονται στην καταγγελία της SFEL. Παρ' όλον ότι τα έγγραφα αυτά δεν περιέχουν παρά προτάσεις de lege ferenda, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κυρίως για την εκτίμηση του αν η Επιτροπή χρησιμοποιεί προσηκόντως τους περιορισμένους πόρους της, και ιδίως του αν οι υπηρεσίες της εργάζονται για την ανάπτυξη ενός κανονιστικού πλαισίου σχετικά με το μέλλον της αγοράς των υπηρεσιών ταχυδρομείου, αντί να ερευνά εξ ιδίας πρωτοβουλίας τις ενδεχόμενες παραβάσεις που της γνωστοποιούνται.

Αφετέρου, η έρευνα που διεξήχθη, βάσει του κανονισμού 4064/89, σχετικά με την κοινή επιχείρηση (GD Net), την οποία συνέστησαν η TNT, η Poste και τέσσερα άλλα δημόσια ταχυδρομεία, οδήγησε την Επιτροπή να δημοσιεύσει την απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 1991 στην υπόθεση IV/M.102. Με την απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 1991, η Επιτροπή αποφάσισε να μην αντιταχθεί στη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση και να την κηρύξει συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά. Τόνισε όμως ιδιαιτέρως ότι, όσον αφορά την κοινή επιχείρηση, "η σχεδιαζόμενη πράξη δεν δημιουργεί ή δεν ενισχύει μια δεσπόζουσα θέση που θα μπορούσε να εμποδίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά ή σε μεγάλο τμήμα της".

Μερικά ουσιώδη σημεία της αποφάσεως αφορούσαν την επίπτωση που οι δραστηριότητες της πρώην SFMI μπορούσαν να έχουν στον ανταγωνισμό: η αποκλειστική πρόσβαση της SFMI στον εξοπλισμό της Poste περιορίστηκε στην ακτίνα δράσεώς της και επρόκειτο να παύσει δύο έτη μετά το πέρας της συγχωνεύσεως, κρατώντας την έτσι μακριά από οποιαδήποτε δραστηριότητα υπεργολαβίας της Poste. Οποιαδήποτε νομίμως παρεχόμενη από την Poste στη SFMI διευκόλυνση προσβάσεως έπρεπε να παρασχεθεί, καθ' όμοιον τρόπο, σε οποιονδήποτε άλλον επιχειρηματία δρώντα στην αγορά της ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας, με τον οποίο θα συμβαλλόταν η Poste.

Η κατάληξη αυτή εναρμονίζεται πλήρως με τις προταθείσες για το μέλλον λύσεις που μας υποβάλατε στις 21 Δεκεμβρίου 1990. Είχατε ζητήσει να υποχρεωθεί η SFMI να καταβάλλει για τις υπηρεσίες των PTT το ίδιο αντίτιμο που θα κατέβαλλε αν οι υπηρεσίες αυτές της παρέιχοντο από ιδιωτική εταιρία, στην περίπτωση που η SFMI επιλέξει να συ-

νεχίσει να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες αυτές — να “τεθεί τέρμα σε όλες τις ενισχύσεις και διακρίσεις” και να “προσαρμόσει η SFMI τις τιμές της σύμφωνα με την πραγματική αξία των υπηρεσιών που παρέχει η Poste”.

Συνεπώς, είναι πρόδηλο ότι τα προβλήματα που προβάλατε σχετικά με τον τωρινό και μελλοντικό ανταγωνισμό στον τομέα της ταχείας επιδόσεως διεθνούς αλληλογραφίας έχουν επιλυθεί ικανοποιητικώς με τα μέτρα που ήδη έχει λάβει η Επιτροπή.

Αν φρονείτε ότι οι όροι που επιβλήθηκαν στην Poste στο πλαίσιο της υποθέσεως IV/M.102 δεν έχουν τηρηθεί, ιδίως δε στον τομέα της μεταφοράς και της διαφημίσεως, τότε σε σας απόκειται να προσκομίσετε — στο μέτρο του δυνατού — τις αποδείξεις και, ενδεχομένως, να υποβάλετε καταγγελία βάσει του άρθρου 3.2 του κανονισμού 17/62. Ωστόσο, φράσεις όπως “προς το παρόν τα τιμολόγια (εκτός ενδεχομένων εκπτώσεων) της SFMI παραμένουν σημαντικώς χαμηλότερα των τιμολογίων των μελών της SFEI” (σ. 3 του από 28 Νοεμβρίου εγγράφου σας) ή “η Chronopost έχει διαφημίσεις επί των φορητών των δημοσίων ταχυδρομείων” (έκθεση δικαστικού επιμελητή επισυναφθείσα στο έγγραφό σας) θα έπρεπε να στηρίζονται σε πραγματικά στοιχεία που να δικαιολογούν έρευνα από τις υπηρεσίες της Επιτροπής.

Οι ενέργειες στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης έχουν ως στόχο τη διατήρηση πραγματικού ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά. Στην περίπτωση της κοινοτικής αγοράς των υπη-

ρεσιών της ταχείας επιδόσεως διεθνούς αλληλογραφίας, λαμβανομένων υπόψη των όσων εκτέθηκαν λεπτομερώς ανωτέρω, χρειάζεται να προσκομιστούν νέα πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με ενδεχόμενες παραβάσεις του άρθρου 86 ώστε να μπορέσει η Επιτροπή να δικαιολογήσει έρευνα σχετικά με τις εν λόγω δραστηριότητες.

Εξάλλου, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν έχει υποχρέωση να εξετάζει ενδεχόμενες παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού που έλαβαν χώρα στο παρελθόν, αν ο μοναδικός στόχος ή η μοναδική συνέπεια της εξετάσεως αυτής είναι να εξυπηρετηθούν τα ατομικά συμφέροντα των ενδιαφερομένων. Η Επιτροπή δεν βλέπει συμφέρον για τη διεξαγωγή μιας τέτοιας έρευνας βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης.

Για τους πιο πάνω λόγους, σας πληροφορώ ότι η καταγγελία σας απορρίπτεται.»

Η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση

5. Το Πρωτοδικείο ατέρριψε την προσφυγή ακυρώσεως στο σύνολο της, απορρίπτοντας τον έναν μετά τον άλλο τους πέντε λόγους επί των οποίων στηριζόταν.

6. Το Πρωτοδικείο έκρινε, κατ’ ουσίαν, ότι η απόφαση με την οποία η Επιτροπή ατέρριψε την καταγγελία στηριζόταν μόνο στον λόγο

ότι η υπόθεση που προκάλεσε την καταγγελία αυτή δεν παρουσίασε επαρκές κοινοτικό συμφέρον (σκέψη 34 της αποφάσεως). Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το συμπέρασμα αυτό δεν ήταν, εν προκειμένω, αντίθετο προς το δίκαιο καθόσον η Επιτροπή βασίμως έκρινε ότι, εφόσον οι καταγγέλλουσες δεν προσεκόμισαν στοιχεία περί του αντιθέτου, οι καταγγελλόμενες πρακτικές είχαν παύσει μετά την έκδοση άλλης σύγχρονης αποφάσεως (της ήδη προαναφερθείσας αποφάσεως GD Net).

7. Το Πρωτοδικείο έκρινε επίσης ότι η επίδικη απόφαση συνάδει προς τις προϋποθέσεις του άρθρου 190 της Συνθήκης εφόσον η Επιτροπή εκθέτει τη συλλογιστική της σαφώς και χωρίς αμφιβολία. Περαιτέρω, η απόφαση αυτή δεν περιέχει καμία αντίφαση.

8. Το Πρωτοδικείο απέρριψε επίσης τον λόγο ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της χρηστής διοικήσεως διότι δεν έλαβε υπόψη την από 6 Δεκεμβρίου 1990 τεχνική έκθεση επειδή η έκθεση αυτή αναφερόταν σε χρόνο προγενέστερο της ημερομηνίας εκδόσεως της αποφάσεως GD Net. Όσον αφορά τη φερομένη παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι οι προβληθείσες από τις καταγγέλλουσες καταστάσεις δεν είναι συγκρίσιμες με την προκείμενη περίπτωση.

9. Τέλος, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι εκδίδοντας την επίμαχη απόφαση, η Επιτροπή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας.

Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως

10. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως, που αντλείται από τη «διαστρέβλωση της επίδικης αποφάσεως», διαιρείται σε δύο σκέλη: αφενός, το Πρωτοδικείο διαστρέβλωσε την προσβαλλόμενη απόφαση αρνούμενο ότι αυτή στηριζόταν σε δύο διαφορετικές αιτιολογίες και, αφετέρου, διαστρέβλωσε επίσης την απόφαση προσθέτοντάς της μια αιτιολογική σκέψη, αντλούμενη από το «κοινοτικό συμφέρον», που η απόφαση δεν ανέφερε.

11. Είναι αληθές ότι το κείμενο της επίδικης αποφάσεως δεν είναι σαφές εφόσον δεν αναφέρει την φράση «κοινοτικό συμφέρον», της οποίας τα νομικά στοιχεία είναι πασιδήλα και η οποία γενικώς χρησιμοποιείται σ' αυτό το είδος πράξεως. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο το εννόησε καλώς εφόσον έκρινε, στις σκέψεις 31 και 32 της αποφάσεώς του, ότι:

«(...) η μοναδική αναφορά στο κοινοτικό συμφέρον — και μάλιστα σωπηρή καθόσον γίνεται λόγος μόνο για συμφέρον — εμφανίζεται στην προτελευταία παράγραφο της αποφάσεως, που αφορά τις παρωχημένες

παραβάσεις. (...) Εντούτοις, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η έλλειψη κοινοτικού συμφέροντος για τη συνέχιση της εξετάσεως της καταγγελίας αποτελεί το υπόβαθρο ολόκληρης της αποφάσεως. Συγκεκριμένα, η προτελευταία παράγραφος είναι αδιαχώριστη από το υπόλοιπο κείμενο.»

12. Από την ανεπιφύλακτη και αμερόληπτη ανάγνωση του κειμένου της αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή επικαλείται κατ' αρχάς τις προτάσεις που είχε κάνει *de lege ferenda* ως προς τον ταχυδρομικό τομέα, ότι επικεντρώνει στη συνέχεια την επιχειρηματολογία της στις συνέπειες που είχε η απόφαση GD Net επί των πρακτικών που της είχαν καταγγελθεί και θεωρεί ότι είχαν παύσει, τέλος δε καταλήγει ότι «δεν βλέπει συμφέρον δικαιολογούν την κίνηση έρευνας βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης» και ότι δεν υποχρεούται να εξετάσει τις ενδεχόμενες παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού αν οι παραβάσεις αυτές είναι παρωχημένες και αν ο μόνος λόγος ή αποτέλεσμα της εξέτασεως αυτής είναι να εξυπηρετηθούν τα ατομικά συμφέροντα των διαδίκων.

13. Μολονότι είναι αληθές ότι θα μπορούσε να απαιτηθεί από την Επιτροπή να εκδώσει πιο κατηγορηματική και σαφέστερη απόφαση, αντί να προβάλλει ισχυρισμούς, η αντίστοιχη επιρροή των οποίων στην τελική της άρνηση δεν είναι σαφής, τούτο δεν σημαίνει παρ' όλ' αυτά, κατά τη γνώμη μου, ότι το Πρωτοδικείο «διαστρέβλωσε» την απόφαση, κρίνοντας, αφού την εξέτασε στο σύνολό της, ότι στηρίζεται στην έλλειψη κοινοτικού συμφέροντος.

14. Πράγματι, παρά την αλληλοεπικάλυψη των ισχυρισμών που περιλαμβάνει η απόφαση, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε τη λογική σειρά της συλλογιστικής που ακολούθησε η Επιτροπή στην απόφαση. Η Επιτροπή θεώρησε, καλώς ή κακώς, ότι η υπόθεση δεν παρουσιάζει «συμφέρον» δικαιολογούν την έναρξη έρευνας εφόσον είχε ήδη παρέμβει στον τομέα αυτό και οι καταγγελλθείσες πρακτικές είχαν έκτοτε παύσει. Το συμφέρον που αναφέρει η Επιτροπή δεν μπορεί να είναι άλλο παρὰ το «κοινοτικό συμφέρον», το οποίο εναπόκειται στην Επιτροπή να διασφαλίζει και, κατ' αρχήν, να εκτιμά, με την επιφύλαξη ενδεχόμενου δικαστικού ελέγχου.

15. Η φράση «κοινοτικό συμφέρον» είναι, κατά κάποιον τρόπο διφορούμενη: πράγματι, τυγχάνει περιορισμένης αποδοχής την οποία το Πρωτοδικείο ανέλυσε με την απόφαση της 18ης Σεπτεμβρίου 1992, *Automec* κατά Επιτροπής², τα δε χαρακτηριστικά στοιχεία της οποίας είναι πασιγνώστα. Μολονότι η έννοια του «κοινοτικού συμφέροντος» μπορεί να χρησιμοποιηθεί με τη συστατική της έννοια, μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί αντιστροφώς όταν πρόκειται για «έλλειψη κοινοτικού συμφέροντος». Τούτο συμβαίνει όταν, όπως εν προκειμένω, η Επιτροπή δηλώνει ότι δεν βλέπει κανέναν επαρκή λόγο για να κάνει χρήση των εξουσιών της έρευνας.

16. Όσον αφορά την παρούσα υπόθεση, οι ίδιες οι προσφεύγουσες δήλωσαν, με την προσφυγή που κατέθεσαν ενώπιον του Πρωτοδικείου, ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε την έλλειψη κοινοτικού συμφέροντος στην

2 — Υπόθεση T-24/90, Συλλογή 1992, σ. II-2223.

απόφασή της ως αιτιολογία βάσει της οποίας απέρριψε την καταγγελία τους. Ένας από τους λόγους στους οποίους στηριζόταν το ακυρωτικό αίτημα (και το οποίο περιλαμβάνεται στο σημείο 5.6) συνήγεται ακριβώς από το γεγονός ότι, απορρίπτοντας την καταγγελία για τον λόγο ότι δεν υφίστατο κοινοτικό συμφέρον, η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως³. Δεν μπορεί να προσαφθεί στις προσφεύγουσες έλλειψη συνοχής όταν προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι «βρήκε» στην υπόθεση ένα νομικό στοιχείο το οποίο οι ίδιες οι προσφεύγουσες θεωρούν ως ουσιώδες για την απόφαση (δηλαδή την έλλειψη κοινοτικού συμφέροντος).

Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως

17. Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως συνάγεται από «νομική πλάνη» στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο κρίνοντας, με την απόφασή του, ότι η Επιτροπή μπορούσε να στηρίξει την επίδικη απόφαση παραπέμποντας σε άλλη απόφαση.

3 — Η παράγραφος 91 της προσφυγής ακυρώσεως έχει ως εξής: «Η απόφαση της Επιτροπής (...) περί απορρίψεως της καταγγελίας στηρίζεται προφανώς στην ακόλουθη διπλή αιτιολογία: λαμβανομένου υπόψη του κοινοτικού συμφέροντος δικαιολογείται η μη έναρξη έρευνας βάσει του άρθρου 86 (...). Στην παράγραφο 185 της ίδιας προσφυγής, οι προσφεύγουσες δηλώνουν ότι: «Κρίνοντας ότι δεν υπάρχει συμφέρον που να της επιτρέψει να κινήσει τέτοια έρευνα βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης (παράγραφος 13 της αποφάσεως), η Επιτροπή κάνει χρήση της ενχέρειας που της αναγνωρίζεται από τη νομολογία να απορρίπτεται καταγγελία λόγω ελλείψεως κοινοτικού συμφέροντος». Περαιτέρω, οι προσφεύγουσες εκφράστηκαν πανομοιότυπα στην παράγραφο 188 της προσφυγής: «Η SFEI υποστηρίζει (...) ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ως προς το κοινοτικό συμφέρον για την εξακολούθηση της εξετάσεως της υποθέσεως, καθόσον η Επιτροπή στηρίζει την εκτίμησή του κοινοτικού συμφέροντος στην ύπαρξη προτάσεων de lege ferenda (...).»

18. Σύμφωνα με τις αναιρεσείουσες, κάθε δικαστική ή διοικητική απόφαση πρέπει να είναι αυτάρκης, ο δε συντάκτης της πρέπει, πράγματι, να λαμβάνει την απόφασή του σύμφωνα με τις συγκεκριμένες επίδικες περιστάσεις και όχι διά παραπομπής σε άλλα πραγματικά περιστατικά και άλλες ήδη κριθείσες υποθέσεις. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν έπρεπε να παραπέμψει εν προκειμένω στην υπόθεση GD Net.

19. Νομίζω ότι η αιτίαση που διατυπώνεται στο τμήμα αυτό της αποφάσεως στερείται προδήλως ερεισμάτος. Το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε καμία νομική πλάνη όταν έκρινε ότι η Επιτροπή μπορούσε να παραπέμψει στην απόφαση GD Net όπως έπραξε, η δε παραπομπή αυτή αποτελεί μέρος της επιχειρηματολογίας που ανέπτυξε για να καταλήξει στην απόρριψη της καταγγελίας.

20. Πράγματι, τίποτε δεν εμποδίζει η έκθεση αιτιολογικών λόγων μιας διοικητικής πράξεως να περιλαμβάνει παραπομπές σε άλλες πράξεις, κατά μείζονα λόγο όταν πρόκειται για συναφείς ή αλληλοσυνδεόμενες πράξεις. Τίποτε δεν εμποδίζει περαιτέρω, σε παρόμοια περίπτωση, ο συντάκτης της πράξεως να επικαλείται την ύπαρξη και τα χαρακτηριστικά προηγούμενης πράξεως και να τη χρησιμοποιεί ως λογικό επιχείρημα για να συναγάγει ορισμένες συνέπειες κατά την εξέταση της μεταγενέστερης πράξεως.

21. Ίδού τι ακριβώς συνέβη εν προκειμένω: με την απόφασή της η Επιτροπή παραπέμπει σε άλλη απόφαση που είχε εκδώσει προηγούμενως στον ίδιο τομέα και με την οποία εξήρτησε από ορισμένες προϋποθέσεις τη συγκέντρωση ταχυδρομικών επιχειρήσεων.

Από την απόφαση αυτή (δηλαδή την απόφαση GD Net) και από την τήρηση των προϋποθέσεων που περιελάμβανε, η Επιτροπή συνήγαγε ορισμένες συνέπειες για το βάσιμο της καταγγελίας. Επομένως, τίποτε δεν επιτρέπει να συναχθεί ότι η Επιτροπή υπέπεσε, κατά την έκθεση των αιτιολογικών λόγων της αποφάσεώς της, σε νομική πλάνη για την οποία έπρεπε να επιβάλει κυρώσεις το Πρωτοδικείο.

22. Εντελώς διαφορετικό είναι το ζήτημα αν η απόφαση GD Net και οι μεταβολές κατά την εφαρμογή της δικαιολογούν επαρκώς την απόρριψη της καταγγελίας. Το ζήτημα αυτό δεν εμπίπτει πλέον στην τυπική αιτιολογία της αποφάσεως, αλλά σαφώς στην εξέταση της ουσίας της αποφάσεως, δηλαδή στον έλεγχο της εκτιμήσεως του κοινοτικού συμφέροντος που οδήγησε στην απόφαση.

Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως

23. Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως αντλείται από την «παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΚ». Υποδιαιρείται σε δύο μέρη, επειδή οι αναιρεσεύουσες κρίνουν ότι, αφενός, η απόφαση περιλαμβάνει αντιφατικά επιχειρήματα και ότι, αφετέρου, ως προς ένα ουσιαστικό σημείο, δεν απαντά στα αιτήματά τους.

24. Το άρθρο 190 της Συνθήκης αφορά μόνον την υποχρέωση αιτιολογήσεως ορισμένων κοι-

νοτικών πράξεων που εκδίδονται από κοινού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ή από το Συμβούλιο ή την Επιτροπή. Επομένως, δεν αφορά τις αποφάσεις των δικαστικών οργάνων όπως το Πρωτοδικείο⁴. Αυτός ο λόγος αναιρέσεως δεν καθιστά δυνατή την τροποποίηση αποφάσεως για τις εσωτερικές πλημμέλειες που της προσάπτονται λόγω αντιφατικής αιτιολογίας και παραλείψεως απαντήσεως σε ορισμένους ισχυρισμούς των αναιρεσειουσών.

25. Η παραπομπή στο άρθρο 190 της Συνθήκης που περιλαμβάνεται στην αίτηση αναιρέσεως αποτελεί ίσως μόνο το αποτέλεσμα μιας ατυχούς μεταφοράς στον δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας ενός επιχειρήματος που υπήρχε ήδη στην ασκήθεια ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγής ακυρώσεως. Η επίκληση του άρθρου αυτού της Συνθήκης υποδηλώνει άγνοια των διαφορών που υφίστανται μεταξύ της αναιρετικής και της πρωτόδικης διαδικασίας. Πράγματι, μολονότι οι αναιρεσεύουσες μπορούσαν να προβάλουν τον ισχυρισμό αυτό ενώπιον του Πρωτοδικείου για να αντιταχθούν σε διοικητική πράξη, εκδοθείσα κατά παράβαση των θεσπιζομένων με αυτήν κανόνων, δεν μπορούσαν, από τη στιγμή που το Πρωτοδικείο απέρριψε τον λόγο αυτόν, ναβάλουν κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου με το επιχειρήμα που χρησιμοποιήσαν κατά συγκεκριμένο τρόπο κατά της βαλλομένης πρωτοδίκως διοικητικής πράξεως.

4 — Δεν χωρεί αμφιβολία ότι, όπως οι αποφάσεις οποιουδήποτε άλλου δικαστηρίου, οι αποφάσεις του Πρωτοδικείου πρέπει να αιτιολογούνται. Το Πρωτοδικείο υποχρεούται εξάλλου προς τούτο, βάσει του άρθρου 81 του Κανονισμού Διαδικασίας, αλλά όχι βάσει του άρθρου 190 της Συνθήκης. Το λειτουργήμα του δικαστή (*judis dictio*) δεν είναι μόνον αρρήκτως συνδεδεμένο με την υποχρέωσή του να εκθέτει τη συλλογιστική που στηρίζει την απόφασή του, αλλά επ' αυτού ακριβώς νομιμοποιείται. Τούτο δεν συνέβαινε πάντοτε: στα απολυταρχικά καθεστώτα, όχι μόνον οι δικαστές δεν αιτιολογούν τις αποφάσεις τους, αλλά και τους απαγορεύεται να το πράττουν.

26. Εντούτοις, είναι σαφές ότι οι αντιφάσεις που μπορεί να ενέχει ο δικανικός συλλογισμός της αποφάσεως καθώς και η πλήρης έλλειψη του συλλογισμού αυτού⁵ είναι ελαττώματα ή νομικές πλημμέλειες που, ενδεχομένως, μπορούν να συνεπάγονται τη διάρθωση ή την αναίρεση της πρωτόδικης αποφάσεως εφόσον συνιστούν αδικαιολόγητη νομική πλάνη η οποία, εφόσον επηρέασε με αποφασιστικό τρόπο την επίλυση της διαφοράς, επηρεάζει το σύνολο του περιεχομένου της αποφάσεως. Για τον λόγο αυτό θεωρώ ότι το Δικαστήριο μπορεί να εξετάσει τον τρίτο λόγο αναίρεσεως.

27. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του λόγου αυτού, το Πρωτοδικείο ουδόλως αντιφάσκει στην απόφασή του όταν κρίνει, αφενός, ότι, με την απόφασή της, η Επιτροπή «δεν χαρακτήρισε τις καταγγελλθείσες πρακτικές από πλευράς του άρθρου 86 της Συνθήκης» και όταν δέχεται, αφετέρου, ότι η Επιτροπή έκρινε ότι οι καταγγελλθείσες πρακτικές είχαν παύσει από τη στιγμή που είχε εκδοθεί η απόφαση GD Net.

28. Η απόφαση δεν περιέχει καμία αντίφαση εφόσον το Πρωτοδικείο περιορίστηκε στη διαπίστωση ότι η Επιτροπή απέρριψε την καταγγελία λόγω ελλείψεως επαρκούς συμφέροντος, αυτή δε η διαπίστωση δεν την υποχρεώνει να χαρακτηρίσει τις επίδικες πρακτικές από πλευράς του άρθρου 86 της Συν-

θήκης. Η παραπομπή στην απόφαση GD Net χρησιμεύει για να τεθεί ως υπόθεση ότι, ακόμη και αν οι καταγγελλθείσες πρακτικές συνέβησαν πράγματι στο παρελθόν, η ύπαρξη της αποφάσεως αυτής συνεπάγεται την εξάλειψή τους από την έναρξη ισχύος της, συνεπιφέροντας συγχρόνως την εξάλειψη κάθε κοινοτικού συμφέροντος για την ανάληψη ενδεχομένων ερευνών κατά της παραβάσεως αυτής. Εντούτοις, τούτο δεν σημαίνει ότι, στην απόφαση GD Net, η Επιτροπή χαρακτήρισε τις πρακτικές αυτές.

29. Ούτε το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναίρεσεως πρέπει να γίνει δεκτό: πράγματι, το Πρωτοδικείο ορθώς απάντησε στο επιχείρημα που οι αναιρεσείουσες αντλούσαν από τις διαφορές θεμελιώσεως μεταξύ της πρώτης απορρίψεως της καταγγελίας (που τους κοινοποιήθηκε με το από 10 Μαρτίου 1992 έγγραφο) και της οριστικής απορρίψεως της (που αποτελούσε αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως). Το Πρωτοδικείο επανέλαβε το επιχείρημα αυτό στη σκέψη 22 της αποφάσεώς του, όπου αναφέρει εξάλλου το έγγραφο της 10ης Μαρτίου, και το απέρριψε μεταξύ άλλων στη σκέψη 35 της αποφάσεως αυτής.

Ο τέταρτος λόγος αναίρεσεως

30. Ο τέταρτος λόγος αναίρεσεως, που φέρει τον τίτλο «έλλειψη νομικής βάσεως», συνάγεται από το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο δεν πραγματοποίησε τις απαραίτητες έρευνες οι οποίες μόνο θα του επέτρεπαν να εξακριβώσει αν η Επιτροπή μπορούσε να διαπιστώσει ότι οι επιδοτήσεις της Poste προς τη θυγατρική της δεν στηρίζονταν σε καμία οικονομικής φύσεως δικαιολογία.

5 — Η πλήρης έλλειψη δικανικού συλλογισμού (που συνιστά πλημμέλεια της αποφάσεως) δεν πρέπει να συγχέεται με την παράλειψη λεπτομερούς απαντήσεως σε κάθε ένα από τα προβληθέντα με την προσφυγή επιχειρήματα. Το δικαστήριο δεν υποχρεούται πάντοτε να απαντά λεπτομερώς με την απόφασή του και μπορεί, ενδεχομένως, να δίνει σφαιρική απάντηση για να απορρίψει συγχρόνως πλείονα επιχειρήματα του ενός ή του άλλου διαδίκου.

31. Η θέση που υιοθέτησαν οι αναιρεσείουσες επί του σημείου αυτού (το οποίο εκτίθεται στη σκέψη 56 της προσφυγής) δεν είναι αυτό που θα μπορούσε να αποκληθεί πρότυπο σαφήνειας, η δε σύνταξη του κειμένου τους δεν διευκολύνει την κατανόησή του. Σύμφωνα με τις αναιρεσείουσες, «το Πρωτοδικείο δεν προέβη στις απαραίτητες έρευνες που θα του επέτρεπαν να εξακριβώσει i) ότι βασίμως μπορούσε να συναχθεί ότι εσφαλμένως η προσφεύγουσα ισχυριζόταν ότι η Poste μπορούσε να εξακολουθήσει να χορηγεί διασταυρούμενες επιδοτήσεις εν τη απουσία αιτήσεων τρίτων στο δίκτυό της και ότι ii) ως εκ τούτου μπορούσε ή δεν μπορούσε νομίμως να γίνει εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΚ ή του κοινοτικού συμφέροντος».

32. Για να δοθεί απάντηση στην προβληθείσα από την Επιτροπή ένσταση ως προς τη διφορούμενη έκφραση «έλλειψη νομικής βάσεως», έκφραση η οποία δεν επισημαίνει το περιεχόμενο του φερομένου ως παραβιασθέντος κανόνος δικαίου, οι αναιρεσείουσες διευκρίνισαν με το υπόμνημα απαντήσεώς τους ⁶ ότι η έννοια «νομική βάση», που χρησιμοποιείται συχνά στο γαλλικό δικονομικό δίκαιο, αναφέρεται «(...) στις διευκρινίσεις που πρέπει να δικαιολογούν το διατακτικό αποφάσεως (και όχι σε νομική διάταξη αυτή καθαυτή)». Η έλλειψη νομικής βάσεως συνίσταται επομένως στην παράλειψη, στο κείμενο της αποφάσεως, επαρκώς ακριβούς περιγραφής των πραγματικών περιστατικών για να μπορεί το Δικαστήριο, κρίνοντας επί της αιτήσεως αναιρέσεως, να εξακριβώσει αν ο νόμος εφαρμόστηκε ορθώς σ' αυτά τα πραγματικά περιστατικά.

33. Υπό το πρίσμα αυτό, ο λόγος αυτός αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί: η απόφαση αναφέρει σαφώς, όπως προκειμένου για

πραγματικό περιστατικό, ότι οι ταχυδρομικές αρχές δεν είχαν οικονομικό συμφέρον να επιδοτούν την κοινή θυγατρική τους. Η έλλειψη τέτοιου συμφέροντος εμφανίζεται στη διευκρίνιση που παρασχέθηκε από την Επιτροπή (βλ. τη σκέψη 62 της αναιρετικής αποφάσεως).

34. Πρόκειται για εκτίμηση πραγματικών περιστατικών στην οποία κατέληξε το Πρωτοδικείο κατόπιν εξετάσεως των υποβληθέντων ενωπίον του αποδεικτικών στοιχείων και η οποία, καθαυτή, μπορεί να εξεταστεί κατ' αναιρέση μόνο για να αποδειχθεί ότι τα αποδεικτικά στοιχεία ερμηνεύτηκαν κατά τρόπο εντελώς λανθασμένο, πράγμα το οποίο δεν συνέβη.

35. Πάντως, κρίνόμενος από τη διατύπωσή του, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως στηρίζεται προφανώς σε επιχείρημα που δεν αντλείται από την ελλιπή περιγραφή ορισμένων πραγματικών περιστατικών (τα οποία, όπως ήδη τόνισα, είχαν εκτεθεί σαφώς από το Πρωτοδικείο), αλλά από το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο δεν προέβη σε επαρκείς έρευνες και δεν συγκέντρωσε τα αποδεικτικά στοιχεία που είναι απαραίτητα για να καθοριστούν με απόλυτη ακρίβεια αυτά τα πραγματικά περιστατικά.

36. Εξεταζόμενος κατ' αυτόν τον τρόπο, ο λόγος αυτός αναιρέσεως δεν στρέφεται τόσο κατά αυτής καθαυτής της αποφάσεως, όσο κατά της αποδεικτικής διαδικασίας του Πρωτοδικείου, στο οποίο προσάπτει ότι, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, δεν διέταξε επαρκή μέτρα αποδειξεως που θα του επέτρεπαν να

6 — Υποσημείωση 11 του υπομνήματος απαντήσεως.

εξακριβώσει ένα από τα επίμαχα πραγματικά περιστατικά (δηλαδή την ύπαρξη ή μη ύπαρξη διασταυρουμένων επιδοτήσεων).

37. Η παραπομπή στην έλλειψη οικονομικού συμφέροντος της Poste να χορηγεί στην κοινή θυγατρική διασταυρούμενες επιδοτήσεις εμφανίζεται στη σκέψη 72 της αποφάσεως ως πρόσθετο επιχείρημα, προστιθέμενο στο τέταρτο εκ των πέντε επιχειρημάτων από τα οποία το Πρωτοδικείο συνήγαγε ότι η Επιτροπή ορθώς έκρινε ότι οι καταγγελλθείσες με την καταγγελία πρακτικές είχαν παύσει μετά την έκδοση της αποφάσεως GD Net.

38. Από τη συνδρομή των δύο αυτών στοιχείων και από το γεγονός ότι το τελευταίο αυτό συμπέρασμα του Πρωτοδικείου αμφισβητείται συνολικώς με τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως λόγω νομικής πλάνης, φαίνεται ότι αυτό το «μέρος» του τετάρτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να εξεταστεί συγχρόνως με τον πέμπτο λόγο.

Ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως

39. Ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως αντλείται από νέα «νομική πλάνη», εφόσον οι αναιρεσείουσες κρίνουν ότι, λαμβανομένων υπόψη αυτών καθ'αυτών των στοιχείων του φακέλου της υποθέσεως, το Πρωτοδικείο δεν μπόρεσε νομίμως να συναγάγει ότι η Επιτροπή

βασίμως διαπίστωσε ότι είχαν παύσει οι παραβάσεις.

40. Είναι προφανές ότι, μέσω του λόγου αυτού, οι αναιρεσείουσες προσβάλλουν ευθέως την εκ μέρους του Πρωτοδικείου πραγματοποιηθείσα εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών.

41. Όπως και στις προτάσεις μου στην υπόθεση John Deere Limited κατά Επιτροπής⁷, θα υπενθυμίσω συντόμως την εξέλιξη της νομολογίας του Δικαστηρίου ως προς τις αμφισβητήσεις της εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών των πρωτόδικων αποφάσεων. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η αίτηση αναιρέσεως δεν μπορεί να στηρίζεται σε λόγους εκτός από αυτούς που αφορούν την παράβαση νομικών κανόνων, αποκλεισμένης οποιασδήποτε εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών. Κατά συνέπεια των προεκτεθέντων, το Δικαστήριο έκρινε ότι η εκτίμηση από το Πρωτοδικείο των προσκομισθέντων ενώπιόν του αποδεικτικών στοιχείων δεν αποτελεί νομικό ζήτημα υποκείμενο σε αναιρετικό έλεγχο, εκτός αν έχουν αλλοιωθεί τα εν λόγω στοιχεία ή ανακρίβεια των διαπιστώσεων του Πρωτοδικείου προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας. Το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εξετάσει τις αποδείξεις που έχει δεχθεί το Πρωτοδικείο προς διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, εφόσον αυτές έχουν νομίμως κτηθεί και έχουν τηρηθεί οι κανόνες και οι γενικές αρχές του δικαίου περί του βάρους αποδείξεως και εκτιμήσεως των αποδεικτικών στοιχείων. Αντιθέτως, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ασκήσει έλεγχο όσον αφορά τον

⁷ — Απόφαση της 28ης Μαΐου 1998, C-7/95 P (Συλλογή 1998, σ. I-3111), προτάσεις της 16ης Σεπτεμβρίου 1997, σημείο 24.

νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών και των εννόμων συνεπειών που συνήγαγε το Πρωτοδικείο⁸.

42. Προς ευόδωση των επικρίσεών τους, οι αναιρεσείουσες επιδιώκουν ακριβώς να θεμελιώσουν τον λόγο αυτό αναιρέσεως σε κάποιο από τα «κενά» βάσει των οποίων μπορούν να αμφισβητηθούν οι εκτιμήσεις των πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη το Πρωτοδικείο, δηλαδή στην ανακρίβεια των διαπιστώσεων που μπορεί να προκύψει από τα στοιχεία του φακέλου.

43. Πρώτον, η αιτίαση στρέφεται κατά της σκέψης 68 της αποφάσεως με την οποία το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, «(...) όσον αφορά τη βεβαιότητα της Επιτροπής σχετικά με τον τερματισμό των πρακτικών, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, εφόσον η Poste δεσμεύεται από τις κοινοποιηθείσες συμφωνίες και από τις δεσμεύσεις, η Επιτροπή ορθώς θεώρησε ότι, άπαξ πραγματοποιήθηκε η συγκέντρωση, πράγμα το οποίο, κατά τα πληροφοριακά στοιχεία που προσκομίστηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου, έλαβε χώρα στις 18 Μαρτίου 1992, οι κανόνες αυτοί τηρούνταν, ελλείψει ενδείξεων περί παραβάσεώς τους».

44. Σύμφωνα με τις αναιρεσείουσες, ο ισχυρισμός αυτός διαψεύδεται από το ίδιο το κείμενο της αποφάσεως GD Net, οι δεσμεύσεις της οποίας δεν θα παρήγαν κανένα αποτέλεσμα πριν από τις 18 Μαρτίου

1995: η Επιτροπή δεν μπορούσε, το 1994, να στηριχθεί σε δεσμεύσεις που δεν είχαν ακόμη καθόλου υποχρεωτικό χαρακτήρα για να συναγάγει ότι είχαν παύσει οι καταγγελλθείσες πρακτικές.

45. Εντούτοις, ο ισχυρισμός αυτός βαίνει πέραν της απλής διαπιστώσεως πλάνης ή ανακρίβειας διαπιστώσεων προκύπτουσας από έγγραφο που περιλαμβάνεται στον φάκελο της υποθέσεως. Στην πραγματικότητα, ο ισχυρισμός αυτός υπεισέρχεται στο πεδίο των επιδεχομένων συζήτησης νομικών ερμηνειών, που μπορεί να προσδοθούν στην έννοια ή το περιεχόμενο μιας συγκεκριμένης διοικητικής πράξεως. Με άλλα λόγια, οι αναιρεσείουσες επιδιώκουν να κινήσουν εκ νέου τις ενώπιον του Πρωτοδικείου συζητήσεις επί της ερμηνείας των αποδεικτικών στοιχείων και της βάσει των στοιχείων αυτών διαπίστωσης των πραγματικών περιστατικών.

46. Εξάλλου, τούτο προκύπτει σαφώς από την ανταλλαγή απόψεων που άρχισε με το υπόμνημα αντικρούσεως και εξακολούθησε με τα υπομνήματα απαντήσεως και ανταπάντησεως όσον αφορά το περιεχόμενο των επιβληθεισών με την απόφαση GD Net δεσμεύσεων και τα διαχρονικά αποτελέσματά τους.

47. Δεύτερον, οι αναιρεσείουσες επικρίνουν επίσης τη διαπίστωση της σκέψης 71 της αποφάσεως όπου το Πρωτοδικείο έκρινε ότι «το συμπέρασμα αυτό [δηλαδή το ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε καμία πλάνη κρίνοντας ότι τα προσκομισθέντα από τις καταγγελλούσες στοιχεία δεν ήταν επαρκή για να δικαιολογήσουν τη διεξαγωγή έρευνας] δεν επηρεάζεται από το γεγονός, το οποίο επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες κατά την επ' ακροατηρίου συζήτησης, ότι η Επιτροπή, τον

⁸ — Αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 1994, C-53/92 P, Hilti κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-667, σκέψη 42), και της 6ης Απριλίου 1995, C-241/91 P και C-242/91 P, RTE και ΓΤΡ κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. I-743, σκέψη 67), και διάταξη της 17ης Σεπτεμβρίου 1996, C-19/95 P, San Marco κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-4435, σκέψεις 39 και 40).

Ιούλιο του 1996, αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης όσον αφορά τις ενισχύσεις που η Γαλλία χορήγησε στην εταιρεία SFMI-Chronopost (ΕΕ 1996, C 206, σ. 3). Πράγματι, η κίνηση της διαδικασίας αυτής δεν αποδεικνύει ότι, όταν ελήφθη η Απόφαση, η Επιτροπή διέθετε επαρκή στοιχεία που να δικαιολογούν την έναρξη έρευνας βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης για την περίοδο μετά τη λήψη της αποφάσεως GD Net».

48. Οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι η νέα αυτή απόφαση, που χρονολογείται από το 1996, αποδεικνύει αναμφισβήτητα ότι, ακόμη και για τον μετά την απόφαση GD Net χρόνο, η Επιτροπή αγνοούσε αν τηρούνταν ή όχι οι επιβαλλόμενες με την απόφαση αυτή δεσμεύσεις.

49. Και πάλι, οι αναιρεσείουσες προβάλλουν ένα πρόβλημα που δεν αφορά την «ανακρίβεια των πραγματικών περιστατικών», αλλά τη νομική ερμηνεία που απορρέει από ένα καθορισμένο έγγραφο, πράγμα το οποίο αποχαρακτηρίζει τον λόγο αναιρέσεως που συνάγουν εξ αυτού εφόσον επιδιώκουν απλώς και μόνον το Δικαστήριο να υποκαταστήσει το Πρωτοδικείο στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών.

50. Κατά τα λοιπά, η προτεινόμενη από τις αναιρεσείουσες ερμηνεία δεν αντιφάσκει πράγματι προς το περιεχόμενο της σκέψεως 71 της πρωτόδικης αποφάσεως εφόσον, στην τελευταία πρόταση της σκέψεως αυτής, το Πρωτοδικείο δεν αμφισβητεί ότι η Επιτροπή

«αγνοούσε» αν οι επιβαλλόμενες με την απόφαση GD Net δεσμεύσεις είχαν ή όχι τηρηθεί: το Πρωτοδικείο κρίνει μόνον ότι η Επιτροπή δεν διέθετε επαρκή στοιχεία για την έναρξη έρευνας κατά τον μετά τη λήψη της αποφάσεως GD Net χρόνο εφόσον τα προσκομισθέντα συναφώς από τις καταγγέλλουσες επιχειρήσεις στοιχεία δεν ήταν επαρκή.

Ο έκτος λόγος αναιρέσεως

51. Ο έκτος λόγος αναιρέσεως συνάγεται από «παράβαση των κανόνων δικαίου σχετικά με την εκτίμηση του κοινοτικού συμφέροντος» που φέρεται ότι διέπραξε το Πρωτοδικείο.

52. Συγκεκριμένα, η επίκριση των αναιρεσειούσων στρέφεται κατά της σκέψεως 46 της αποφάσεως με την οποία το Πρωτοδικείο έκρινε ότι «(...) είναι μιν αληθές ότι το Πρωτοδικείο έχει απαριθμήσει τα στοιχεία που οφείλει ειδικά η Επιτροπή να σταθμίζει κατά την εκτίμηση του κοινοτικού συμφέροντος, η Επιτροπή δικαιούται όμως να λαμβάνει υπόψη, κατά την εκτίμηση αυτή, άλλα στοιχεία που ασκούν επιρροή. Συγκεκριμένα, η εκτίμηση του κοινοτικού συμφέροντος στηρίζεται κατ' ανάγκη σε εξέταση των ιδιαίτερων περιστατικών κάθε υποθέσεως, πραγματοποιούμενη υπό τον έλεγχο του Πρωτοδικείου (προαναφερθείσα απόφαση Automec κατά Επιτροπής, σκέψη 86)».

53. Οι αναιρεσειούσες θεωρούν ότι οι κρίσεις αυτές παραβιάζουν διττώς το κοινοτικό δίκαιο: αφενός, παραβιάζουν τους κανόνες δικαίου σύμφωνα με τους οποίους πρέπει να εκτιμάται το κοινοτικό συμφέρον και, αφετέρου, παραβιάζουν την αρχή της ασφάλειας δικαίου και την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

54. Σύμφωνα με τις αναιρεσειούσες, η έννοια του κοινοτικού συμφέροντος και οι νομικοί κανόνες που διέπουν την εφαρμογή της, αμφότεροι νομολογιακής προελεύσεως, καθορίστηκαν με την απόφαση *Automec* κατά Επιτροπής από το Πρωτοδικείο, το οποίο επιβεβαίωσε έκτοτε τη νομολογία αυτή με τις μεταγενέστερες αποφάσεις του. Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να απαλλαγεί της εφαρμογής των τριών κριτηρίων εκτιμήσεως του κοινοτικού συμφέροντος που το ίδιο έχει θεσπίσει (δηλαδή τη σημασία της φερομένης παραβάσεως, την πιθανότητα αποδείξεως του υποστατού της παραβάσεως και την έκταση των απαιτήτων για τον σκοπό αυτό μέτρων αποδείξεως), ειδάλλως θα παραβιάσει τους αναφερθέντες στην προηγούμενη σκέψη κανόνες και αρχές του δικαίου.

55. Κρίνω ότι, όπως έχει διατυπωθεί, ο λόγος αυτός ανατρέσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός, τούτο δε για δύο λόγους.

56. Πρώτον, και πρόκειται για θέμα αρχής, μπορεί να αμφισβητηθεί ότι τα κριτήρια εκτιμήσεως του κοινοτικού συμφέροντος που έχει καθορίσει το Πρωτοδικείο σε μια συγκεκριμένη περίπτωση πρέπει να θεωρούνται, χωρίς άλλη διαδικασία, ως «κανόνες δικαίου» των

οποίων την τήρηση πρέπει να εξασφαλίζει οπωσδήποτε το Δικαστήριο. Το ίδιο το Πρωτοδικείο δεν δεσμεύεται απολύτως από τη νομολογία του από την οποία μπορεί να παρεκκλίνει με την προϋπόθεση να δικαιολογείται η παρέκκλιση αυτή.

57. Περαιτέρω, δεν υπάρχει κανένας λόγος να θεωρηθεί ότι η απαρίθμηση των κριτηρίων εκτιμήσεως του κοινοτικού συμφέροντος που κατάρτισε το Πρωτοδικείο στην απόφαση *Automec* κατά Επιτροπής είναι εξαντλητική: το Πρωτοδικείο ορθώς υπενθυμίζει ότι αυτό που είναι αποφασιστικό είναι η εκτίμηση των συγκεκριμένων περιστάσεων κάθε περίπτωσης και οι λόγοι με τους οποίους η Επιτροπή δικαιολογεί τις αποφάσεις με τις οποίες απορρίπτει μια καταγγελία. Σε τομέα όπως ο εν προκειμένω, στον οποίο οι έννομες καταστάσεις μπορούν να ποικίλλουν σημαντικά, μπορούν να εμφανιστούν νέα κριτήρια, τα οποία δεν προβλέπονταν στο παρελθόν και ως προς τη νομιμότητα των οποίων θα πρέπει να αποφανθεί το Πρωτοδικείο.

58. Τούτο συνέβη εν προκειμένω: για να δικαιολογηθεί η απόρριψη της καταγγελίας της οποίας είχε επιληφθεί, η Επιτροπή έκρινε ότι οι καταγγελλθείσες πρακτικές είχαν παύσει, κυρίως κατόπιν της δικής της παρεμβάσεως, καταλήγοντας ότι παρήλκε συνεπώς η διενέργεια έρευνας. Επομένως, πρόκειται για νέο στοιχείο το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη, το στοιχείο δε αυτό είναι διαφορετικό από τα τρία στοιχεία που έγιναν δεκτά στην απόφαση *Automec* κατά Επιτροπής. Είναι λογικό το Πρωτοδικείο να δέχεται να εξετάσει αν το στοιχείο αυτό συνάδει προς το δίκαιο, αντί απλώς να απορρίψει το νέο αυτό επιχείρημα που προβάλλει η Επιτροπή για τον λόγο ότι δεν περιλαμβάνεται στα κριτήρια που έχει ήδη καθορίσει με την απόφαση *Automec* κατά Επιτροπής.

59. Το να γίνουν δεκτά τα επιχειρήματα των αναιρεσιουσών επί του σημείου αυτού ισοδυναμεί με παγίωση της νομολογίας και πλήρη αναχαίτιση όχι απλώς της εξελιξεώς της, αλλά και της συμπληρώσεώς της ακόμη. Πράγματι, τίποτε δεν εμποδίζει το Πρωτοδικείο, όταν καλείται να αποφανθεί ως προς απόφαση της Επιτροπής, να μπορεί να αναγνωρίζει ότι υφίσταται νέο κριτήριο εκτιμήσεως του κοινοτικού συμφέροντος, κριτήριο που συμπληρώνει τα καθορισθέντα με την απόφαση Automex κατά Επιτροπής και το οποίο νομιμοποιεί την απόρριψη καταγγελιών που υποβάλλονται κατά ορισμένων περιοριστικών του ανταγωνισμού πρακτικών.

Ο έβδομος λόγος αναιρέσεως

60. Ο έβδομος λόγος αναιρέσεως συνιστά, στην πραγματικότητα, την ουσία της αιτήσεως αναιρέσεως. Για λόγους που θα εκθέσω αμέσως, θεωρώ ότι ο λόγος αυτός πρέπει να αντιμετωπιστεί διαφορετικά απ' ό,τι οι προηγούμενοι. Επομένως, προτείνω να γίνει δεκτός αυτός ο λόγος αναιρέσεως και, συνεπώς, να αναιρεθεί η απόφαση του Πρωτοδικείου.

61. Ο έβδομος αυτός λόγος αναιρέσεως συνάγεται από την παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΚ σε συνδυασμό με τα άρθρα 3, στοιχείο ζ', 89 και 155 της Συνθήκης ΕΚ. Ο λόγος αυτός στρέφεται κατά της επιχειρηματολογίας που ανέπτυξε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 57 έως και 59 της αποφάσεώς του και κατά των συνεπειών που συνήγαγε συναφώς ώστε να απορρίψει την προσφυγή ακυρώσεως.

62. Η επιχειρηματολογία αυτή συνοψίζεται σε δύο διαπιστώσεις γενικού χαρακτήρα και σε μία τρίτη, η οποία εφαρμόζει τις δύο πρώτες εν προκειμένω.

63. Προτού διατυπώσει τις τρεις αυτές διαπιστώσεις, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε, στις σκέψεις 54 έως και 56 της αποφάσεώς του, τρία αναμφισβήτητα αξιώματα:

α) Η έκταση των υποχρεώσεων της Επιτροπής στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού πρέπει να εξετάζεται με γνώμονα το άρθρο 89, παράγραφος 1, της Συνθήκης, το οποίο, στον τομέα αυτό, αποτελεί ειδική έκφραση της γενικής αποστολής επιβλέψεως που αναθέτει στην Επιτροπή το άρθρο 155 της Συνθήκης.

β) Το άρθρο 3 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης⁹, δεν παρέχει στον υποβάλλοντα δυνάμει του άρθρου αυτού αίτηση το δικαίωμα να αξιώσει από την Επιτροπή την έκδοση αποφάσεως, κατά την έννοια του άρθρου 189 της Συνθήκης, ως προς το αν υφίσταται ή όχι παράβαση του άρθρου 85 και/ή του άρθρου 86 της Συνθήκης. Έτσι, η Επιτροπή δικαιούται να δίδει διαφορετική προτεραιότητα στην εξέταση των

9 — ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25.

καταγγελιών των οποίων επιλαμβάνεται, είναι δε θεμιτό να αναφέρεται στο κοινοτικό συμφέρον που παρουσιάζει μια υπόθεση ως κριτήριο προτεραιότητας.

δεδομένου ότι το αποτέλεσμα της απόφασης αυτής είναι το μόνο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη.

γ) Το άρθρο 86 της Συνθήκης αποτελεί έκφραση του γενικού σκοπού που θέτει το άρθρο 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης στη δράση της Κοινότητας, δηλαδή της εγκαθιδρύσεως καθεστώτος που να εξασφαλίζει το ανόθευτο του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

— Σε μια τέτοια περίπτωση, η εξέταση της υποθέσεως και η διαπίστωση παρωχημένων παραβάσεων δεν θα γίνονταν πλέον προς το συμφέρον της εξασφαλίσεως ανόθευτου ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και, συνεπώς, δεν θα ανταποκρίνονταν στην αποστολή που έχει ανατεθεί στην Επιτροπή από τη Συνθήκη. Ο ουσιώδης στόχος της διαδικασίας αυτής θα ήταν να διευκολυνθούν οι καταγγέλλοντες να αποδείξουν ένα πταίσμα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, προκειμένου να τύχουν αποζημιώσεως.

64. Με αφετηρία τα αξιώματα αυτά, η απόφαση ακολουθεί, ως προς τις σχετικές με τις καταγγελθείσες παραβάσεις καταγγελίες, ένα συλλογισμό ο οποίος, εφαρμοζόμενος στην παρούσα υπόθεση, νομοποιεί τη δράση της Επιτροπής.

66. Εφαρμόζοντας τη συλλογιστική αυτή στη συγκεκριμένη περίπτωση, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε υπέρ της επίμαχης αποφάσεως και έκρινε στη σκέψη 59 της αποφάσεως ότι: «Κατά συνέπεια, η Επιτροπή edικαιούτο να θεωρήσει, εν προκειμένω, ότι, έχοντας θέσει τέλος στις καταγγελθείσες πρακτικές με τη λήψη άλλης αποφάσεως και έχοντας έτσι εκπληρώσει την αποστολή της για την επίβλεψη της ορθής εφαρμογής της Συνθήκης, το να συνεχίσει τη διαδικασία με μοναδικό σκοπό τον χαρακτηρισμό παρωχημένων περιστατικών από πλευράς του άρθρου 86 της Συνθήκης δεν θα αποτελούσε προσήκουσα χρησιμοποίηση των περιορισμένων πόρων της, ιδίως δε όταν προσπαθεί να θεσπίσει κανονιστικό πλαίσιο στον σχετικό τομέα δραστηριότητας. Η ανάλυση αυτή της Επιτροπής ήταν ακόμη περισσότερο θεμιτή, καθότι, δεδομένης της οριστικής αποφάσεώς της να μη δώσει συνέχεια στην εξέταση καταγγελίας με την οποία καταγγέλθηκε παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης, τα εθνικά δικαστήρια, ενώπιον των οποίων οι προσφεύγουσες θα προέβαλλαν ενδεχομένως τις αιτιάσεις τους, είναι αρμόδια να αποφανθούν επί της προβαλλομένης παραβάσεως».

65. Η συλλογιστική αυτή, που εκτίθεται στις σκέψεις 57 και 58 της αποφάσεως, έχει ως εξής:

— Ενόψει αυτού του γενικού σκοπού και της αποστολής που έχει ανατεθεί στην Επιτροπή, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, υπό την επιφύλαξη της αιτιολογήσεως μιας τέτοιας αποφάσεως, η Επιτροπή δύναται νομίμως να αποφασίζει ότι δεν είναι σκόπιμο να δώσει συνέχεια σε καταγγελία με την οποία καταγγέλθηκαν πρακτικές που έπαυσαν αργότερα. Τούτο δε ισχύει ακόμη περισσότερο όταν, όπως εν προκειμένω, ο τερματισμός των πρακτικών είναι αποτέλεσμα της δράσεως της Επιτροπής. Συναφώς, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι μικρή σημασία έχει το με ποια νομική βάση ελήφθη μια απόφαση που θέτει τέλος σε καταγγελθείσες πρακτικές,

67. Νομίζω ότι η αιτίαση των αναιρεσειουσών κατ' αυτού του τμήματος της αποφάσεως είναι βάσιμη και δικαιολογεί από μόνη της την ευδοκίμηση της αιτήσεώς τους αναιρέσεως.

68. Πράγματι, οι σχετικές με κατάχρηση της δεσποζουσας θέσης καταγγελίες, κατάχρηση που είναι αντίθετη προς το άρθρο 86 της Συνθήκης, αφορούν σχεδόν αναπόφευκτα τα διαδραματισθέντα πραγματικά περιστατικά¹⁰. Όταν μια επιχείρηση κρίνεται υπεύθυνη τέτοιων πρακτικών σ' ένα συγκεκριμένο τομέα και έχει χρησιμοποιήσει καταχρηστικώς τη δεσποζουσα θέση που κατέχει στην οικεία αγορά, νοθεύοντας έτσι τον ανταγωνισμό παρανόμως, το γεγονός και μόνον ότι οι εν λόγω πρακτικές έπαυσαν σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή δεν αρκεί, αν δεν συντρέχουν άλλοι παράγοντες που θα διευκρινίσω κατωτέρω, για να δικαιολογήσουν την αδράνεια της Επιτροπής όταν επιλαμβάνεται καταγγελιών από τις ανταγωνιστικές της δεσπόζουσας επιχειρήσεως επιχειρήσεις.

10 — Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εκπρόσωπος της Επιτροπής εξέθεσε την άποψη που η Επιτροπή υποστηρίζει επ' αυτού, δηλαδή ότι, αντίθετα προς τις σχετικές με τις κρατικές ενισχύσεις διαδικασίες, διαδικασίες που βασίζονται στο άρθρο 92 της Συνθήκης και που σχεδόν πάντα αφορούν το παρελθόν, οι διαδικασίες που κινούνται σύμφωνα με το άρθρο 86 της Συνθήκης είναι διαδικασίες «που αφορούν το μέλλον» εφόσον έχουν ως αντικείμενο να επιτύχουν την παύση της καταγγελλομένης παραβάσεως. Η επιχειρηματολογία αυτή είναι τουλάχιστον περιέργη καθώς αντιστρέφει τους ισχυρισμούς που η ίδια η Επιτροπή είχε ήδη διατυπώσει προηγουμένως ενώπιον του Δικαστηρίου. Έτσι, στις υποθέσεις C-68/94 και C-30/95, Γαλλία κ.λπ. κατά Επιτροπής, η Επιτροπή χρησιμοποίησε το ακριβώς αντίθετο επιχειρήματα για να εξηγήσει τις διαφορές μεταξύ της βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης διαδικασία και τη διαδικασία ελέγχου των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων [κανονισμός (ΕΟΚ) 4064/89 του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (ΕΕ 1990, L 257, σ. 14)]. Η Επιτροπή είχε τότε κρίνει ότι σε ζητήματα καταχρήσεως δεσποζουσας θέσεως η έρευνα αφορά τις καταχρήσεις που έχουν συμβεί στο παρελθόν, ενώ αναθέτως η εξέταση πρέπει να επικεντρώνεται στο μέλλον όταν πρόκειται περί εφαρμογής του προαναφερθέντος κανονισμού. Βλ., υπό την έννοια αυτή, τις σκέψεις 179 και 180 της αποφάσεως της 31ης Μαρτίου 1998, την οποία εξέδωσε το Δικαστήριο στην ίδια αυτή υπόθεση (Συλλογή 1998, σ. I-1375).

69. Κατά τη γνώμη μου, το Πρωτοδικείο υποπίπτει σε νομική πλάνη όταν κρίνει ότι σε παρόμοιες περιπτώσεις η διαπίστωση παρωχημένων παραβάσεων δεν έχει πλέον ενδιαφέρον για την Επιτροπή, αλλά μόνον υποκειμενικό ενδιαφέρον για τους καταγγέλλοντες. Η ίδια αυτή εσφαλμένη άποψη οδηγεί το Πρωτοδικείο να κρίνει ότι ο ουσιώδης στόχος της διαδικασίας αυτής είναι το να επιτρέψει στους καταγγέλλοντες να αποδεικνύουν ευκολότερα την ύπαρξη παράνομης συμπεριφοράς προκειμένου να επιτύχουν την επίδικση αποζημιώσεων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

70. Ο ανταγωνισμός, τη διατήρηση του οποίου πρέπει να εξασφαλίζει η Επιτροπή, παύει να διασφαλίζεται όταν μια επιχείρηση θέτει τέρμα στις πρακτικές μέσω των οποίων επροτίθετο να χρησιμοποιήσει τη δεσπόζουσα θέση της μόνον όταν οι πρακτικές αυτές έχουν ευοδωθεί. Μολονότι οι πρακτικές παύουν, τα αποτελέσματά τους εξακολουθούν.

71. Αν η άποψη που εκτίθεται στις σκέψεις αυτές της αποφάσεως γίνει δεκτή θα έχει ως πρόσθετο αποτέλεσμα ότι (κυρίως για τις προσφάτως ανοιχθείσες στον ανταγωνισμό αγορές, όπως η αγορά της ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας) πριμοδοτείται επιχείρηση η οποία, μέσω της καταχρήσεως της δεσπόζουσα θέσης για την οποία κρίθηκε υπεύθυνη για ένα χρονικό διάστημα, κατάφερε να νοθεύσει για μεγάλο διάστημα τη γενική κατάσταση της αγοράς. Σε παρόμοια περίπτωση, η παύση των αρχικών πρακτικών δεν σημαίνει την εξάλειψη του νοθευμένου ανταγωνισμού και προκύπτει από τη διαπίστωση, εκ μέρους της υπαίτιας επιχείρησης, ότι οι πρακτικές αυτές της επέτρεψαν να επιτύχει τον στόχο της και δεν είναι πλέον απαραίτητες.

72. Η Επιτροπή δεν πρέπει να ανεχθεί την κατάσταση αυτή. Αντιθέτως, υποχρεούται να αποκαταστήσει τον ελεύθερο ανταγωνισμό στον εν λόγω τομέα από τη στιγμή που πληρούνται οι άλλες προϋποθέσεις που δικαιολογούν το κοινοτικό συμφέρον της παρεμβάσεώς της. Προς τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή πρέπει κατ' αρχάς να εξακριβώσει αν η εν λόγω επιχείρηση καταχράστηκε ή όχι τη δεσπόζουσα θέση της, πράγμα το οποίο απαιτεί από την Επιτροπή να θέσει σε λειτουργία τον μηχανισμό έρευνας, την έναρξη της οποίας επιδιώκουν οι καταγγέλλοντες.

73. Εξάλλου, είναι θεμιτό ότι, όταν κάνουν χρήση της ευχέρειας που τους παρέχεται από τον κανονισμό 17, που έχω προαναφέρει, η επιχείρηση ή ο όμιλος επιχειρήσεων οι οποίες καταθέτουν καταγγελία κινούνται τόσο από τη βούληση αποκαταστάσεως της διαταραχθείσας ανταγωνιστικής ισορροπίας όσο και από τη μέριμνα άμυνας των δικών τους περιουσιακών συμφερόντων.

74. Πράγματι, οι επιχειρήσεις που καταγγέλλουν αντίθετες του ανταγωνισμού πρακτικές ασκούν ενεργοποιητική λειτουργία, ένα είδος καταλύτη, ο οποίος προκαλεί την επέμβαση της Επιτροπής. Η πρωτοβουλία τους εμπνέεται από τα συμφέροντα δύο διαφορετικών τάξεων, δηλαδή, αφενός, από το προσωπικό συμφέρον που έχουν να προστατίσουν την περιουσία τους από κάθε βλάβη που θα προέκυπτε γι' αυτές από την παράνομη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους και, αφετέρου, από το γενικό συμφέρον που έχει η αγορά να τηρούνται οι κανόνες ανταγωνισμού· γενικό συμφέρον διασφαλισόμενο από το κοινοτικό δίκαιο και την προστασία του οποίου πρέπει να εξασφαλίζει η Επιτροπή.

75. Όταν εμπλέκεται το γενικό αυτό συμφέρον (διότι ο οικείος τομέας έχει κοινοτικές διαστάσεις και σημασία, η δε καταγγελλθείσα παράβαση μπορεί να διαπιστωθεί σχετικά ευκόλως χωρίς να χρειάζεται να χρησιμοποιηθούν υπερβολικά μέτρα έρευνας), είναι απαραίτητο να προβάλλεται ότι η επέμβαση της Επιτροπής θα χρησιμεύσει μόνο στην προσκόμιση αποδείξεων που επιτρέπουν να ασκηθεί αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

76. Η αδράνεια της Επιτροπής δεν μπορεί περαιτέρω να δικαιολογηθεί από το γεγονός ότι η παύση των πρακτικών καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως της καταστάσεως κυριαρχίας οφείλεται σε μονομερή απόφαση της επιχείρησης που καταχράστηκε τη δεσπόζουσα θέση ή σε παράλληλη δράση της Επιτροπής που εξυηρητούσε άλλο σκοπό, η οποία όμως είχε ως έμμεση συνέπεια να επιφέρει το ίδιο αποτέλεσμα. Εν πάση περιπτώσει, αυτό που είναι σημαντικό να εξακριβωθεί για να κριθεί το σύννομο μιας αποφάσεως είναι το ότι η παύση των καταγγελλθεισών καταχρηστικών πρακτικών δεν συνδυάστηκε με την εξάλειψη των αντιθέτων προς τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων της.

77. Θα υπενθυμίσω και πάλι ότι, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης στο άρθρο 168 Α της Συνθήκης προσφυγής, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάζει μόνον τα νομικά ζητήματα και επομένως δεσμεύεται από τα πραγματικά περιστατικά, τη διαπίστωση των οποίων έκρινε το Πρωτοδικείο¹¹. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το Δικαστήριο πρέπει να εκκινήσει

11 — Εκτός, φυσικά, της επανεξετάσεως των πραγματικών περιστατικών εντός των ορίων που επισήμανα στην παράγραφο 41 των προκειμένων προτάσεων.

από τη διαπίστωση ότι η απόφαση GD Net επέφερε την παύση των πρακτικών μέσω των οποίων, μπορεί, η Poste να εκμεταλλεύτηκε καταχρηστικώς τη δεσπόζουσα θέση που είχε στον τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών¹². Τα όρια του ελέγχου που μπορεί να ασκήσει το Δικαστήριο στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως δεν του επιτρέπουν να δράσει διαφορετικά, μολοντί αναγνωρίζω ότι η θεμελίωση του ισχυρισμού αυτού είναι σαθρή εφόσον προκύπτει από τη μη επιβεβαιωθείσα απλή υπόθεση ότι οι επιβληθείσες με αυτή την απόφαση GD Net δεσμεύσεις είχαν εκπληρωθεί.

78. Εντούτοις, ούτε η Επιτροπή, όταν εξέδωσε την απόφασή της, ούτε το Πρωτοδικείο, όταν εξέτασε την απόφαση αυτή, δεν μπορούσαν να αγνοούν ότι, ακόμη και στην περίπτωση που είχαν παύσει οι καταχρηστικές πρακτικές της Poste, τις οποίες είχαν καταγγείλει οι αναιρεσείουσες επιχειρήσεις, edικαιολογείτο παρ' όλ' αυτά η έναρξη έρευνας για να εξακριβωθεί ότι τα αποτελέσματα των παρωχημένων πρακτικών δεν εξακολουθούσαν να νοθεύουν τον ανταγωνισμό στη γαλλική αγορά της ταχείας επιδόσεως διεθνούς αλληλογραφίας.

79. Συναφώς, η συμπεριφορά της Επιτροπής δείχνει μια παθητικότητα που είναι δυσνόητη, ενόψει της σημασίας της οικείας αγοράς και της προφανούς κοινοτικής διαστάσεώς της. Οι λόγοι που οδήγησαν την Επιτροπή το 1991 να εκδώσει απόφαση επί της συγκεντρώσεως ταχυδρομικών επιχειρήσεων στον τομέα της

ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας δεν είχαν εξαλειφθεί και έπρεπε να την παροτρύνουν να εποπτεύει, ακόμη και αυτεπαγγέλτως, τη συνακόλουθη εξέλιξη του τομέα.

80. Με την απόφαση υπ' αριθ. 000978, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης, την οποία η Επιτροπή απηύθυνε στη SFEI στις 10 Μαρτίου 1992 για να την ενημερώσει ότι η καταγγελία της είχε απορριφθεί (απόφαση την οποία η ίδια η Επιτροπή ανέβαλε μετά την ακύρωση εκ μέρους του Δικαστηρίου της διατάξεως με την οποία το Πρωτοδικείο είχε κρίνει απαράδεκτη την προσφυγή ακυρώσεως που είχε ασκηθεί κατά της εν λόγω αποφάσεως)¹³, η Επιτροπή έκρινε ότι: υπό τις συνθήκες αυτές, ακόμη και αν δεν προτιθέμεθα να εξακολουθήσουμε την έρευνά μας βάσει του άρθρου 86, μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι θα εξακολουθήσουμε να ελέγχουμε εκ του πλησίον την εξέλιξη της αγοράς αυτής.

81. Ουδείς μπόρεσε να εξηγήσει ικανοποιητικώς γιατί, αφού προέβη στις δηλώσεις αυτές το 1992, δηλαδή μετά την έκδοση της αποφάσεως GD Net, η Επιτροπή όχι μόνο δεν ανέλαβε καμία μεταγενέστερη δράση εποπτείας της αγοράς, αλλά απέρριψε και τις προσκλήσεις που τις είχαν απευθύνει προς τούτο οι καταγγέλλουσες επιχειρήσεις. Αυτό ήταν το αίτημα των επιχειρήσεων όταν ζήτησαν από την Επιτροπή να κινηθεί έρευνα βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης.

12 — Στην πραγματικότητα, η θέση που υιοθέτησε το Πρωτοδικείο ως προς αυτό το πραγματικό στοιχείο δεν είναι ούτε τόσο σαφής ούτε τόσο απόλυτη όσο θα μπορούσε να θεωρηθεί: σε ορισμένα σημεία η απόφαση φαίνεται να δημιουργεί τη σκέψη ότι έχει αποδειχθεί η παύση των καταγγελλομένων πρακτικών (βλ. τις σκέψεις 57, 58 και 59), ενώ αλλού το Πρωτοδικείο κρίνει μόνον ότι, ελλείψει αντιθέτων στοιχείων, η Επιτροπή ορθώς θεώρησε ότι οι πρακτικές αυτές είχαν παύσει (βλ. τη σκέψη 68).

13 — Βλ. τη σκέψη 9 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

82. Εκ των υστέρων, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι δεν είχε αναλάβει καμία δράση για να διαπιστώσει αν πληρούνταν οι προϋποθέσεις που είχε επιβάλει με την απόφαση GD Net για να διασφαλίσει τον ελεύθερο ανταγωνισμό στον τομέα της ταχείας επιδόσεως διεθνούς αλληλογραφίας: με την απόφαση C 3/96 (την οποία εξέτασε το Πρωτοδικείο και στην οποία παραπέμπει στη σκέψη 71 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως)¹⁴, έκρινε ότι δεν διέθετε καμία πληροφορία για την εφαρμογή πλειόνων από τις προϋποθέσεις αυτές. Με την ίδια αυτή απόφαση, η Επιτροπή δέχθηκε ότι δεν είχε περαιτέρω πληροφόρηση ως προς τη συνέχεια που είχε δώσει η Poste στη σύσταση που της είχε απευθύνει να εμφανίσει στη λογιστική της οργάνωση ότι οι δραστηριότητες που δεν εμπίπτουν στον δημόσιο τομέα δεν απολαύουν καμίας επιδοτήσεως, δηλαδή ότι η Poste δεν επιδοτεί τις ανταγωνιστικές δραστηριότητές της όπως η υπηρεσία της ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας.

83. Περιληπτικώς, για το Πρωτοδικείο η κατάσταση είχε ως εξής:

α) Το 1990, οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις υπέβαλαν ενώπιον της Επιτροπής καταγγελία με την οποία εξέθεταν τους λόγους για τους οποίους υποψιάζονταν ότι, σ' έναν προσφάτως ανοιχθέντα στον ανταγωνισμό τομέα, ο οποίος έχει — σε κοινωνικό επίπεδο — προφανή σημασία και διαστάσεις, η Poste υιοθέτησε αντίθετη του ανταγωνισμού συμπεριφορά υπέρ των θυγατρικών επιχειρήσεών της χρησιμο-

ποιώντας καταχρηστικώς τη θέση που είχε εντός κλειστής αγοράς.

β) Η Επιτροπή, η οποία το 1991 εξέδωσε απόφαση (την απόφαση GD Net) επί της συγκεντρώσεως με την οποία η Poste και άλλες ταχυδρομικές αρχές είχαν δημιουργήσει κοινή επιχείρηση, απόφαση η οποία επέβαλε ορισμένους όρους στη συγκέντρωση αυτή, δεν ενδιαφέρεται για την τήρηση των όρων αυτών και την καθαυτή κατάσταση της εν λόγω αγοράς παρά την καταγγελία που της είχε υποβληθεί από τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις και αρνήθηκε να κινήσει συναφώς έρευνα τέσσερα έτη μετά την κατάθεση της καταγγελίας.

84. Ενώπιον της καταστάσεως αυτής, το να υποστηριχθεί ότι τα καταγγελλθέντα πραγματικά περιστατικά είναι παρωχημένα και η Επιτροπή έχει ήδη επέμβει ως προς αυτά δεν είναι βάσιμο επιχείρημα που να δικαιολογεί την απόρριψη μηδέποτε ανακληθείσας καταγγελίας και στην οποία προστίθενται οι ισχυρισμοί που διατυπώθηκαν διαδοχικώς κατά τη διάρκεια των τεσσάρων ετών που πέρασαν μετά την αρχική κατάθεση της καταγγελίας, οι οποίοι υπογραμμίζουν την εξακολούθηση των αποτελεσμάτων της καταχρήσεως της προϋφισταμένης δεσπόζουσας θέσης σε αγορά που παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά της επίδικης αγοράς. Όταν το Πρωτοδικείο δέχθηκε, κατ' ουσίαν, αυτό το επιχείρημα της Επιτροπής, το οποίο περιλαμβάνεται εξάλλου στην επίδικη απόφαση, έσφαλε ως προς το περιεχόμενο του καθήκοντος που επιβάλλεται στην Επιτροπή με το άρθρο 89 της Συνθήκης όταν διασφαλίζει την τήρηση του άρθρου 86 της Συνθήκης αυτής.

14 — Βλ. τη σκέψη 47 ανωτέρω.

Ο όγδοος λόγος αναιρέσεως

85. Με τον όγδοο λόγο αναιρέσεως, που αντλείται από την παραβίαση των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι, με την απόφασή του, παραβίασε την αρχή της χρηστής διοικήσεως, την αρχή της ισότητας και της απαγορεύσεως των διακρίσεων καθώς και την αρχή της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

86. Όσον αφορά την αρχή της χρηστής διοικήσεως, η αιτίαση των αναιρεσειουσών στρέφεται κατά της σκέψεως 100 της αποφάσεως, από την οποία προκύπτει ότι η Επιτροπή ορθώς μπόρεσε να κρίνει την καταγγελία χωρίς να λάβει υπόψη την από 6 Δεκεμβρίου 1990 έκθεση πραγματογνωμοσύνης εφόσον η έκθεση αυτή αναφερόταν σε προηγούμενη της εκδόσεως της αποφάσεως GD Net χρονική περίοδο.

87. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το σκέλος αυτό του όγδοου λόγου είναι απαράδεκτο, διότι απλώς επαναλαμβάνει τους ισχυρισμούς που διατύπωσαν με την αρχική προσφυγή οι αναιρεσείουσες. Πρέπει πάντως να υπογραμμιστεί ότι, όπως οι αναιρεσείουσες δήλωσαν ρητώς στην παράγραφο 115 του υπομνήματός τους απαντήσεως, δεν προσάπτουν πλέον σήμερα στην Επιτροπή ότι παραβίασε

την αρχή αυτή, αλλά ότι το Πρωτοδικείο την εφάρμοσε εσφαλμένα. Υπό την έννοια αυτή, το σκέλος αυτό του λόγου αναιρέσεως δεν μπορεί να κριθεί απαράδεκτο μολοντί, όπως θα εκθέσω αμέσως, θεωρώ ότι πρέπει εν πάση περιπτώσει να απορριφθεί.

88. Η συλλογιστική του Πρωτοδικείου επί του σημείου αυτού στηρίζεται στην υπόθεση ότι, μη λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση πραγματογνωμοσύνης σχετικά με χρονική περίοδο προγενέστερη της εκδόσεως της αποφάσεως GD Net, ημερομηνία κατά την οποία οι καταγγελθείσες πρακτικές έπαυσαν ή έπρεπε να παύσουν (εφόσον η παύση αυτή είναι βασικό σημείο της επίδικης αποφάσεως), η Επιτροπή έδρασε κατά τρόπο συνάδοντα με τη λογική της αποφάσεως στο σύνολό της. Επομένως, η έλλειψη λυσιτέλειας της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης προκύπτει από την ίδια τη λογική της αποφάσεως, από την οποία προκύπτει ότι η έναρξη έρευνας δεν παρουσιάζει κοινοτικό συμφέρον μετά την ημερομηνία καταθέσεως της εκθέσεως αυτής.

89. Τα στοιχεία που εξέθεσαν οι αναιρεσείουσες στις σκέψεις 146 επ. της αιτήσεως αναιρέσεως δεν μπορούν προφανώς να αντικρούσουν τη συλλογιστική του Πρωτοδικείου. Οι αναιρεσείουσες δεν προέβαλαν επαρκή επιχειρήματα βάσει των οποίων θα μπορούσαν να είχαν αποδείξει ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη σ' αυτό το μέρος της αποφάσεως.

90. Όσον αφορά τη φερομένη παραβίαση της αρχής της ισότητας και της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, οι αναιρεσείουσες

ισχυρίζονται, αφενός, ότι το Πρωτοδικείο υιοθέτησε μια καταχρηστικώς και ασυνήθως συσταλτική ερμηνεία της έννοιας των συγκρίσιμων καταστάσεων και, αφετέρου, ότι ερμήνευσε τους κανόνες δικαίου σχετικά με την εκτίμηση του κοινοτικού συμφέροντος κατά τρόπο μη συνάδοντα προς την ερμηνεία που ακολουθούσε πάντοτε.

91. Οι δύο αυτές αιτιάσεις στερούνται ερείσματος. Το Πρωτοδικείο υπογράμμισε μόνο (στη σκέψη 102 της απόφασής) ότι οι αναιρεσείουσες δεν επικαλέστηκαν την ύπαρξη πραγματικής καταστάσεως συγκρίσιμης με την κατάσταση που καταγγέλλουν, πράγμα το οποίο ουδόλως αμφισβητείται. Οι προϋποθέσεις που μπορούν να τεθούν ως προς τον βαθμό της υπάρχουσας αναλογίας μεταξύ συγκρίσιμων καταστάσεων μπορούν να είναι περισσότερο ή λιγότερο αυστηρές, όταν όμως προσάπτεται στην Επιτροπή ότι ενήργησε παρανόμως απορρίπτοντας καταγγελία η οποία έγινε δεκτή σε άλλες περιπτώσεις, είναι, εν πάση περιπτώσει, εύλογο να απαιτείται η προβαλλόμενη συγκρίσιμη κατάσταση να προσομοιάζει πραγματικά με την καταγγελλείσα κατάσταση. Στην προκειμένη περίπτωση, οι αναιρεσείουσες δεν μπόρεσαν να καθορίσουν μια συγκρίσιμη κατάσταση επί της οποίας θα μπορούσαν να στηρίξουν με την ηθελημένη αυστηρότητα την αιτιάσή τους περί δυσμενούς διακρίσεως.

92. Όσον αφορά την αιτίαση που προσάπτεται στο Πρωτοδικείο ότι ερμήνευσε διαφορετικά τους κανόνες δικαίου που πρέπει να διέπουν την εκτίμηση του κοινοτικού συμφέροντος, επαναλαμβάνω αυτό που ήδη ανέφερα ως προς τον έκτο λόγο αναιρέσεως.

93. Βάσει των παρατηρήσεων που διατύπωσα ως προς τον έκτο λόγο αναιρέσεως, μπορώ να προτείνω την απόρριψη του τρίτου σκέλους του ογδόου λόγου αναιρέσεως. Με το τρίτο αυτό σκέλος, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι παραβίασε τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθόσον παρέκκλιε της νομολογίας του (δηλαδή της νομολογίας που διαμόρφωσε με την απόφαση *Automec* κατά Επιτροπής, την οποία προανέφερα) και επέτρεψε στην Επιτροπή να εκτιμήσει το κοινοτικό συμφέρον σύμφωνα με κριτήρια διαφορετικά αυτών που είχε καθορίζει με την απόφαση αυτή.

94. Όπως είπα όταν εξέτασα τον έκτο λόγο αναιρέσεως, η εκτίμηση του κοινοτικού συμφέροντος είναι κρίση που συνδέεται κατ' ανάγκη με τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά κάθε περιπτώσεως και τα κριτήρια που θεσπίστηκαν με την απόφαση *Automec* κατά Επιτροπής δεν είναι τίποτε άλλο παρά στοιχεία ή παράγοντες που μπορούν ή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μεταξύ άλλων. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει λόγος για δυσμενή διάκριση κατά την εφαρμογή του νόμου ούτε για παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου (και ακόμη λιγότερο για παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης) για τον λόγο ότι, στη συγκεκριμένη αυτή περίπτωση, και ενόψει των συγκεκριμένων ιδιαιτέρων περιστάσεων, η Επιτροπή δεν εφάρμοσε τα κριτήρια αυτά που έχει διαμορφώσει η νομολογία, αλλά εφάρμοσε άλλα κριτήρια τα οποία, σύμφωνα με την Επιτροπή, ήταν καθοριστικά για την Επιτροπή προκειμένου να δεχθεί ή να απορρίψει μια καταγγελία. Εν πάση περιπτώσει, ο πλήρης δικαστικός έλεγχος που ασκεί το Πρωτοδικείο σε τέτοιες αποφάσεις διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις αυτές συνάδουν προς τους κανόνες δικαίου.

Ο ένατος λόγος αναιρέσεως

95. Ο ένατος λόγος αναιρέσεως συνάγεται από νομική πλάνη κατά την εφαρμογή της έννοιας της καταχρήσεως εξουσίας, την οποία προσάπτουν στο Πρωτοδικείο οι αναιρεσιούσες. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως διαιρείται σε δύο σκέλη, δηλαδή, αφενός, ότι το Πρωτοδικείο έκρινε επί του λόγου που αντλείται από την κατάχρηση εξουσίας χωρίς να εξετάσει όλα τα προβληθέντα από την προσφεύγουσα στοιχεία και, αφετέρου, ότι καθόρισε εσφαλμένως το είδος των πραγματικών περιστατικών που μπορούν να αποτελέσουν ενδείξεις καταχρήσεως εξουσίας.

96. Το πρώτο σκέλος αυτού του λόγου αναιρέσεως αφορά συγκεκριμένα έγγραφο που απήρθη ο Sir Leon Brittan στον Πρόεδρο της Επιτροπής την 1η Ιουνίου 1995 με αντίγραφο σε ορισμένα άλλα μέλη της Επιτροπής. Σύμφωνα με τις αναιρεσιούσες, η επιστολή αυτή καταδεικνύει ότι η Επιτροπή είχε σκοπίμως αποφασίσει να μην ερευνήσει τις καταγγελλόμενες παραβάσεις στον ταχυδρομικό τομέα, αλλά, αντιθέτως, να δώσει πολιτική λύση στο πρόβλημα. Με το υπόμνημα απαντήσεως που υπέβαλαν οι αναιρεσιούσες ενώπιον του Πρωτοδικείου, ζήτησαν από το Πρωτοδικείο να διατάξει την προσκόμιση του εγγράφου αυτού και ορισμένα άλλα στοιχεία που προέβαλαν ως αποδεικτικά ¹⁵.

15 — Είναι αληθές ότι η διατυπωθείσα στο υπόμνημα απαντήσεως πρόταση αποδεικτικών στοιχείων συντάχθηκε κάπως αόριστα εφόσον είχε ζητηθεί από το Πρωτοδικείο να διατάξει την προσκόμιση εγγράφων πιστοποιούντων ότι η Επιτροπή είχε επικριώς αρνηθεί να ερευνήσει τις παραβάσεις και είχε προτιμήσει να δώσει προτεραιότητα σε γενική πολιτική λύση του προβλήματος της ελευθερώσεως του ταχυδρομικού τομέα. Δεν είναι λιγότερο αληθές ότι αυτή η αίτηση προσκομίσεως αποδεικτικών στοιχείων πρέπει να συσχετισθεί με το λοιπό περιεχόμενο του υπομνήματος και της προσφυγής, υπομνήματα στα οποία γίνεται ρητώς και επαναληπμένως επίκληση της επιστολής του επιτρόπου Sir Leon Brittan.

97. Στη σκέψη 117 της αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι: (...) οι εικασίες με αντικείμενο τις υποτιθέμενες μεταστροφές της Επιτροπής και οι παρατηρήσεις των προσφευγουσών που αντλούνται από έγγραφο του L. Brittan προς τον πρόεδρο της Επιτροπής, *το οποίο δεν περιέχεται στη δικαιογραφία και του οποίου ούτε καν η ύπαρξη επιβεβαιώνεται από κάποιο στοιχείο*, βασίζονται μόνο σε ισχυρισμούς που είναι αστήρικτοι και, επομένως, δεν μπορούν να αποτελέσουν ενδείξεις ικανές να στοιχειοθετήσουν κατάχρηση εξουσίας ¹⁶.

98. Θεωρώ ότι, όταν το Πρωτοδικείο αρνείται, χωρίς να παρέχει ικανοποιητική εξήγηση, να δεχθεί ως αποδεικτικό στοιχείο το έγγραφο το οποίο, κατ' αρχήν, εμφανίζεται ως λυσιτελές για τη λύση της διαφοράς και το οποίο οι προσφεύγουσες ζήτησαν να περιληφθεί στον φάκελο της υποθέσεως, υποπίπτει σε νομική πλάνη (δηλαδή, εν προκειμένω, παραβίαση των δικονομικών κανόνων σχετικά με τα δικαιώματα άμυνας, παραβίαση η οποία θίγει τα συμφέροντα των προσφευγουσών). Αν το Πρωτοδικείο αμφέβαλλε για την ύπαρξη του εγγράφου αυτού, του ήταν εύκολο να διαλύσει τις αμφιβολίες του καλώντας την Επιτροπή να το προσκομίσει. Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί, συγχρόνως, να αμφισβητεί την ύπαρξη του εγγράφου και, παράλληλα (δηλαδή με την ίδια απόφαση), να μην απαντά στο αίτημα των προσφευγουσών να διατάξει την προσκόμιση του ίδιου αυτού εγγράφου. Με άλλα λόγια, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να απορρίπτει ισχυρισμούς λόγω ελλείψεως αποδεικτικών στοιχείων, ενώ το ίδιο αρνείται να διατάξει την προσκόμιση του ενώπιόν του προταθέντος αποδεικτικού στοιχείου.

16 — Η υπογραμμίση έγινε για τον σκοπό της παραπομπής.

99. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο, περιμένοντας το στάδιο της αποφάσεως για να λύσει τα δικονομικά ζητήματα σχετικά με την αποδοχή ή άρνηση των υπαρχόντων αποδεικτικών στοιχείων επί των οποίων έπρεπε οπωσδήποτε να είχε αποφανθεί σε προηγούμενο στάδιο εφόσον το αίτημα του είχε υποβληθεί κατά τη διάρκεια της έγγραφης διαδικασίας, καταστρατήγησε τη διαδικασία.

100. Πράγματι, το άρθρο 66 του Κανονισμού Διαδικασίας ορίζει ότι το Πρωτοδικείο εκδίδει διάταξη που καθορίζει τα αποδεικτικά μέσα και τα θέματα αποδείξεως, η δε διάταξη αυτή επιδίδεται στους διαδίκους. Η ίδια λογική απαιτεί, τοσούτω μάλλον που η απόρριψη αποδεικτικού μέσου μπορεί να επηρεάσει τα δικαιώματα άμυνας, η απόφαση με την οποία το Πρωτοδικείο απορρίπτει τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζονται από τους διαδίκους κατά τη διάρκεια της έγγραφης διαδικασίας να εκδίδεται επίσης υπό μορφή διάταξης, η δε διάταξη αυτή να επιδίδεται επίσης στους διαδίκους. Η διαδικασία αυτή επιτρέπει στους διαδίκους να παρεμβαίνουν κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας έχοντας καλύτερη γνώση της πραγματικής δυνατότητάς τους άμυνας και διασφαλίζει συγχρόνως το δικαίωμά τους να συμπληρώσουν τα αποδεικτικά μέσα (άρθρο 66, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας) όταν τα προταθέντα αποδεικτικά μέσα δεν έγιναν δεκτά στον φάκελο της υποθέσεως.

101. Αντιθέτως, αν η απόφαση απορρίψεως αποδεικτικού μέσου προταθέντος κατά τη διάρκεια της έγγραφης διαδικασίας ληφθεί μόνο με την ίδια την απόφαση, όπως εν προκειμένω, οι διάδικοι που ζήτησαν ή προέτειναν το αποδεικτικό αυτό μέσο βρίσκονται, συγχρόνως, σε αδυναμία να ζητήσουν από το

Πρωτοδικείο κατά την προφορική διαδικασία να αναθεωρήσει την απόφασή του και σε αδυναμία να προσκομίσουν ή να προτείνουν, κατά την προφορική αυτή διαδικασία, νέα αποδεικτικά μέσα που θα αντιστάθμιζαν την άρνηση αποδοχής των αποδεικτικών μέσων που είχαν προηγουμένως προτείνει.

102. Εν πάση περιπτώσει, δεν είναι τόσο η καταστρατήγηση της διαδικασίας που με ωθεί να προτείνω στο Δικαστήριο να δεχθεί τον τελευταίο αυτό λόγο αναιρέσεως, αλλά μάλλον αυτό καθαυτό το γεγονός ότι δεν μπορεί να προσκομισθεί ένα αποδεικτικό μέσο. Για ευνόητους λόγους, η αιτίαση περί καταχρήσεως εξουσίας που προσάπτεται σ' ένα θεσμικό όργανο δεν στηρίζεται γενικώς σε αυθεντικά αποδεικτικά μέσα, αλλά σε κατά το μάλλον ή ήττον σοβαρές ενδείξεις που υποβάλλονται στην εκτίμηση του Δικαστηρίου ή του Πρωτοδικείου. Συνήθως, οι ιδιώτες μπορούν μόνο να υποδείξουν τις ενδείξεις αυτές και να ζητήσουν την προσκόμιση εγγράφων ή μαρτυριών που τις τεκμηριώνουν, όταν τα ειδικά θεσμικά όργανα κατέχουν αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία. Είναι ο λόγος για τον οποίο, όταν οι προταθείσες ενδείξεις εμφανίζουν κάποια ομοιότητα, η αδικαιολόγητη απόρριψη των αποδεικτικών αυτών μέσων είναι τοσούτω μάλλον επικριτέα καθόσον, στις περισσότερες περιπτώσεις, λόγω της απορρίψεως αυτής, οι προσφεύγοντες στερούνται ενδίκων μέσων.

103. Μπορεί εν προκειμένω να υποθεθεί ότι το Πρωτοδικείο μπόρεσε να αρνηθεί να διαταχθεί η προσκόμιση του εγγράφου του επιτρόπου Sir Leon Brittan για ουσιαστικούς λόγους, δηλαδή επειδή έκρινε ότι, σύμφωνα με τις παρασχεθείσες από τις προσφεύγουσες πληροφορίες, το περιεχόμενο του εγγράφου

αυτού δεν θα προσέθετε τίποτα στα άλλα στοιχεία που διέθετε ήδη. Η συλλογιστική αυτή (την οποία πράγματι υποστήριξε η Επιτροπή) υπόκειται σε συζήτηση, αλλά εκφράζει λήψη θέσεως επί της λυσιτέλειας ή μη του εν λόγω εγγράφου.

104. Παρ' όλ' αυτά, αυτή δεν είναι η εξήγηση που παρέσχε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 117 της αποφάσεως (την οποία προανέφερα) για να δικαιολογήσει το ότι δεν επέβαλε στην Επιτροπή να προσκομίσει το ζητηθέν έγγραφο: στην πραγματικότητα, το Πρωτοδικείο δεν παρέσχε καμία ικανοποιητική εξήγηση, εφόσον απλώς αμφισβήτησε την ίδια την ύπαρξη του εγγράφου και διαπίστωσε ότι δεν είχε περιληφθεί στον φάκελο της υποθέσεως. Πάντως, ακριβώς για να αποδειχθεί η ύπαρξη και το περιεχόμενο του εγγράφου, οι προσφεύγουσες είχαν ζητήσει από το Πρωτοδικείο να διατάξει την προσκόμισή του.

105. Εν περιλήψει, θεωρώ ότι το Πρωτοδικείο δεν είχε κανένα λόγο να απορρίψει το διατυπωθέν από τις προσφεύγουσες αίτημα αποδείξεως, αλλ' ότι, αντιθέτως, είχε βάσιμους λόγους να το δεχθεί. Εξάλλου, θεωρώ ότι, προκειμένου περί εγγράφου το οποίο οι προσφεύγουσες θεωρούσαν ως κύριο στοιχείο και δεν μπορούσαν οι ίδιες να προσκομίσουν διότι βρισκόταν στην κατοχή κοινοτικού θεσμικού οργάνου, το Πρωτοδικείο έπρεπε να διατάξει να περιληφθεί το έγγραφο αυτό στη δικογραφία.

106. Το συμπέρασμα αυτό καθιστά περιττή την ανάλυση του δευτέρου σκέλους του λόγου

αυτού αναιρέσεως, εφόσον, ελλείψει ενός από τα ενδεχομένως αποφασιστικά αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας, δεν είναι δυνατόν να κριθεί το ζήτημα αυτό με τις απαιτούμενες εγγυήσεις.

107. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι δύο από τους τεθέντες από τις αναιρεσείουσες λόγους αναιρέσεως πρέπει να γίνουν δεκτοί και επομένως πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση αναιρέσεως.

Επί της ενώπιον του Πρωτοδικείου αναπομπής της υποθέσεως

108. Η αποδοχή του εβδόμου λόγου αναιρέσεως για ουσιαστικούς λόγους συνεπάγεται όχι μόνο την ακύρωση της πρωτόδικης αποφάσεως, αλλά επιτρέπει επίσης στο Δικαστήριο να κάνει χρήση της δυνατότητας που του προσφέρει το άρθρο 54 του Οργανισμού ΕΚ σε παρόμοια περίπτωση, δηλαδή τη δυνατότητα να κρίνει οριστικά τη διαφορά. Επομένως, η λύση είναι απλώς να ακυρωθεί η επίδικη απόφαση λόγω ελλείψεως νομιμότητας.

109. Αν το Δικαστήριο δεχθεί μόνον τον ένατο λόγο αναιρέσεως, δεν είναι δυνατόν να κρίνει οριστικά τη διαφορά. Κατά την άποψή μου, μια τέτοια οριστική λύση απαιτεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί ρητώς επί της υπάρξεως ή μη καταχρήσεως εξουσίας της

Επιτροπής, πράγμα το οποίο, εκ νέου, δεν είναι δυνατόν χωρίς να προσκομισθούν ως αποδεικτικά στοιχεία τα έγγραφα των οποίων η προσκόμιση έχει ζητηθεί. Καθόσον η αποδεικτική διαδικασία υπερβαίνει προδήλως τα όρια της κατ' αναίρεση διαδικασίας, αρμόζει συνεπώς να αναπεμφθεί η απόφαση ενώπιον του Πρωτοδικείου.

στηρίου, εφόσον η αίτηση αναίρεσεως είναι βάσιμη και το Δικαστήριο μπορεί να κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, η ανααιρεσίβλητη πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα. Η έκδοση αποφάσεως επί του σημείου αυτού παρέλκει αν, εφόσον η αίτηση αναίρεσεως κριθεί βάσιμη, το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά.

110. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 122 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικα-

Πρόταση

Για τους λόγους αυτούς, προτείνω στο Δικαστήριο:

- 1) να αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Ιανουαρίου 1997, T-77/95, SFEI κ.λπ. κατά Επιτροπής·
- 2) να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής που αποτέλεσε το αντικείμενο της αποφάσεως αυτής και
- 3) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.